

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

**RÖNESANS DÖNEMİ SANATÇILARINDAN LEONARDO DA
VİNCİ'NİN KULLANDIĞI TEKNİK VE YÖNTEMLER**

Muhsin KESİK

Danışman

Dr. Öğrt. Üyesi. Benan ÇOKOKUMUŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mayıs, 2019

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayınlamayaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : Muhsin

Soyadı : KESİK

Bölümü : Güzel Sanatlar Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Rönesans Dönemi Sanatçılarından Leonardo da Vinci'nin

Kullandığı Teknik ve Yöntemlerin Sanat Eğitimindeki Rolü

İngilizce Adı : Leonardo Da Vinci, one of the Renaissance artists. The Role of Techniques and Methods in Art Education

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Muhsin KESİK

İmza:

KABUL VE ONAY

Muhsin KESİK tarafından hazırlanan “**Rönesans Dönemi Sanatçılarından Leonardo Da Vinci’nin Kullandığı Teknik ve Yöntemler**” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Bir öge seçin. ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **Güzel Sanatlar Eğitimi** Anabilim Dalı, **Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Başkan: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Bu tezin **Güzel Sanatlar Eğitimi** Anabilim Dalı, **Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/____

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

Aileme

TEŐEKKÖRLER

Tez danıŐmanım Dr. Öğrt. Üyesi Benan Çokokumuş'a lisans eğitimimden itibaren bana olan katkılarından dolayı teŐekkör ederim. Tez yazım sürecinde desteğini esirgemedен sabırla ve özveriyle yardımcı olan Abdulkadir Yaşar Kan ve Elif Bilgen'e minnettarlığımı iletmek isterim. Bu süreçte benim her türlü sıkıntımı dinleyip bana sürekli destek olan aileme teŐekkörü bir borç bilirim.

Muhsin Kesik

Samsun, 2019

RÖNESANS DÖNEMİ SANATÇILARINDAN LEONARDO DA VİNCİ'NİN KULLANDIĞI TEKNİK VE YÖNTEMLER

Yüksek Lisans Tezi

Muhsin KESİK

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mayıs 2019

ÖZ

Sanatın ve bilimin dehası olarak bilinen Rönesans sanatçısı Leonardo Da Vinci'nin eserleri ve kullandığı yöntem ve tekniklere dayanan araştırma tezinde, Sanatın oluşması için en başta gerekli olanın doğru gözlem ve sıkı bir çalışma olduğu söylenebilir. Sanatçı gözlem gücünü kullanarak elde ettiği verileri zihninde canlandırır ve canlandığı bu şeylere şekil vermektedir. Sanatın gelişmesine katkısı olan sanatçılardan biri de usta sanatçı Leonardo Da Vinci'dir. Usta sanatçı Leonardo Da Vinci birçok alanda çalışmalar yapmış çok yönlü bir sanatçıdır. Leonardo Da Vinci başarıya ulaşmanın doğru gözlem ve bunun sonucunda da gerçekliğin doğru bir şekilde ortaya koyulabileceğini vurgulamıştır. Mühendislik, matematik, geometri, anatomi, tıp vb. gibi çok farklı alanlarda çalışmalar yaparak gerçek olanı ortaya koymuştur. Araştırmada kısa olarak Rönesans'a değinilmiş ve Leonardo'nun hayatından bahsedilmiştir. Leonardo Da Vinci'nin kullandığı yöntem ve tekniklerin birçoğuna yer verilmiş olup bunun sanat eğitimi için öneminden de kısaca bahsedilmiştir. Araştırma bilimle sanatın yan yana birbirinden ayrı değil birbirinin tamamlayıcısı olduğu belirtilmiş, bunun en güzel örneklerinden birisini de Leonardo Da Vinci'nin yaptığı çalışmalarla gösterdiği açıklanmıştır. Bilinen gerçeklikten hareketle sanat kavramı incelenmiş. Bilimsel olanın sanat ürünü oluşturmada ve kişiyi geliştirmede ne kadar önemli olduğu bunda da kullanılan yöntem ve tekniklerin ne kadar önemli olduğu üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Resim, Sanat eğitimi, Sanat, Teknik ve yöntem, Leonardo Da Vinci

Sayfa Sayısı : 69

Danışman : Dr. Öğrt. Üyesi. Benan ÇOKOKUMUŞ

İkinci Danışman :

**LEONARDO DA VİNCİ, ONE OF THE RENAISSANCE
ARTISTS. THE ROLE OF TECHNIQUES AND METHODS IN
ART EDUCATION**

MS Thesis

Muhsin KESİK

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

May 2019

ABSTRACT

In my research thesis based on the works of the Renaissance artist Leonardo Da Vinci, who is known as the genius of art and science, and the methods and techniques he uses, it can be said that the first thing necessary for the formation of art is accurate observation and hard work. The artist envisions the data obtained through the use of observation power and shapes these things. One of the artists who contributed to the development of art is Leonardo Da Vinci. Leonardo Da Vinci is a versatile artist who has worked in many fields. Leonardo Da Vinci emphasized that success is the right observation and as a result reality can be put forward correctly. Engineering, mathematics, geometry, anatomy, medicine etc. He has realized the real thing by working in many different fields such as. In this research, Renaissance was briefly mentioned and Leonardo's life was mentioned. Many of the methods and techniques used by Leonardo Da Vinci are mentioned and its importance for art education is also briefly mentioned. It is stated that science and art are complementary to each other, not side by side, and one of the best examples of this is explained by the works of Leonardo Da Vinci. The concept of art is examined based on the known reality. It is emphasized that the scientific is important in creating art product and the development of the person and how important the methods and techniques used in this are.

Key Words : Painting, Art education, Art, Technique and method,
Leonardo Da Vinci

Number of Pages : 69

Advisor : Dr. Öğrt. Üyesi. Benan ÇOKOKUMUŞ

Co-advisor :

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	III
TEŞEKKÜRLER.....	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT	IX
İÇİNDEKİLER.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIV
SİMGELER VE KISALTMALAR	XVI
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.1.1 Problem Cümlesi	1
1.1.2 Alt Problemler	2
1.2 Araştırmanın Amacı.....	2
1.3 Araştırmanın Önemi	2
1.4 Sayıtlar (Varsayımlar)	3
1.5 Kapsam ve Sınırlılıklar	3
1.6 Tanımlar	3
İKİNCİ BÖLÜM.....	4
II. KURAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1 Rönesans Dönemi.....	4
2.1.1 Rönesans'ın Tanımı	4
2.1.2 Rönesans'ın Oluşumu	4
2.2 Rönesans Dönemi Resim Sanatı	6
2.3 Leonardo Da Vinci 1452-1519	11
2.3.1 Hayatı	11
2.3.2 Leonardo Da Vinci'nin İlk Atölye Günleri	12
2.3.3 Anatomi Çalışmaları	18
2.3.4 Doğa'dan çalışmaları	22
2.3.5 Leonardo Da Vinci'nin Resim Sanatı.....	23
2.3.6 Leonardo Da Vinci'nin Optik Çalışmaları.....	27
2.3.7 Leonardo Da Vinci'nin Mühendislik Çalışmaları.....	27
2.3.8 Leonardo Da Vinci'den Bazı Eserler.....	30

2.4 Leonardo Da Vinci'nin Kullandığı Teknik ve Yöntemler.....	36
2.4.1 Sfumato Tekniği	36
2.4.2 Anatomi Tekniği.....	38
2.4.3 Desen Tekniği	43
2.4.4 Perspektif (Rakursi) Tekniği	49
2.4.5 Kompozisyon Tekniği	53
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	57
III. YÖNTEM	57
3.1 Araştırmanın Modeli.....	57
3.2 Veri Toplama Araçları.....	57
3.3 Veri Toplama Tekniği	57
3.4 Verilerin Analizi.....	58
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	59
IV. BULGULAR	59
4.1 Yöntem ve Teknikle İlgili Bulgular	59
4.2 Eserlere Ait Bulgular.....	60
4.3 El Yazmaları ile İlgili Bulgular	61
4.4 El Yazmaları ile İlgili Bulgular	61
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	63
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	63
5.1 Sonuç.....	63
5.2 Tartışma	64
5.3 Öneriler.....	65
KAYNAKÇA.....	66

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1:Yöntem Ve Teknikle İlgili Bulgular	59
Tablo 2: Eserlere Ait Bulgular	60
Tablo 3: El Yazmaları İle İlgili Bulgular	61
Tablo 4: El Yazmaları İle İlgili Bulgular	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Leonardo Da Vinci Anatomi, Royal Collection, Londra, 1510.....	7
Şekil 2: Leonardo Da Vinci, Madonna Litta, Stale Hermitage Museum, 1490	9
Şekil 3: Raffaello Santi The Sistine Madonna, Dresden Eyalet Sanat Koleksiyonları, 1512.....	10
Şekil 4: Andrea del Verocchio, The Baptism Of Christ (İsa'nin Vaftizi, Uffizi Galerisi, 1475	12
Şekil 5: Leonardo Da Vinci, The Battle Of Anghiari Savaşı, Musee Du Louvre, Paris, 1505.....	15
Şekil 6: Leonardo Da Vinci, Leda Eskizi, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1505	16
Şekil 7: Leonardo Da Vinci, Leda Eskizi, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1505	16
Şekil 8: Leonardo Da Vinci, Leda Eskizi, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1505	17
Şekil 9: Leonardo Da Vinci, Leda ve Başlı Taslağı, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1505.....	17
Şekil 10: Leonardo Da Vinci, Kalp Kapakçıkları ile İlgili Çizimi, Windsor Kraliyet Kütüphanesi.....	20
Şekil 11: Leonardo Da Vinci, Embriyo alışıması, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1509.....	21
Şekil 12: Leonardo Da Vinci, Embriyo Çalışması, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1509.....	21
Şekil 13: Leonardo Da Vinci, Bitki Çalışması, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1506	22
Şekil 14: Leonardo Da Vinci Yaş Otu Bitki Çalışması, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1507	23
Şekil 15: Leonardo Da Vinci, Menekşe Çalışması, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1452.....	23
Şekil 16: Leonardo Da Vinci, At Anatomisi Detayı, Royal Collection, Londra	25
Şekil 17: Leonardo Da Vinci, At Anatomisi Detayı, Güzel Sanatlar Müzesi, Budapeşte, 1495.....	25
Şekil 18: Leonardo Da Vinci, La Cena, 1495-8	26
Şekil 19: Leonardo Da Vinci, Küresel Aynada Işığın Geçtiği Yollar, 1487.....	27
Şekil 20: Leonardo Da Vinci, Dev Tatar Yaylı, Atlanticus,f. 149a Kodeksi, 1488-89	29
Şekil 21: Leonardo Da Vinci, Helikopter Tasarımı,El yazması, B,f. 83v Kodeksi,1489.....	29
Şekil 22: Leonardo Da Vinci, Haliç Köprüsü Projesi, Fransa Enstitüsü, (Codex Leicester), 1503	29
Şekil 23: Andrea del Verocchio, Leonardo Da Vinci, Tobias ve Melek, Ulusal Galerii, Londra, 1473	31
Şekil 24: Andrea del Verocchio, Leonardo Da Vinci, İsa'nın Vaftizi, Uffizi, Floransa, 1476	31
Şekil 25: Leonardo Da Vinci, Meryem'e Müjde, Uffizi, Floransa, 1473-4	32
Şekil 26: Leonardo Da Vinci, Karanfilli, Madonna ve Çocuk İsa, Alte Pina Kothek, 1475-76	33
Şekil 27: Leonardo Da Vinci, Gnevra De Benci'nin Portresi, Washington Ulusal Sanat Galerisi, 1775-8.....	33
Şekil 28: Leonardo Da Vinci, Modonna ve Çocuk İsa, St Petersburg, Ermitaj, 1479-80	34

Şekil 29: Leonardo Da Vinci, Muneccim Kralların Tapınması, Uffizi, Floransa, 1479-81	34
Şekil 30: Leonardo Da Vinci, Madonna Ve Yün Egiren, Öğrencilerle Birlikte Özel Koleksiyon, 1511-7.....	35
Şekil 31: Leonardo Da Vinci, Mona Lisa, Louvre Müzesi, Fransa, 1503-1507	37
Şekil 32: Leonardo Da Vinci, Bilimsel Çalışması, İnsan Anatomisi.....	38
Şekil 33: Leonardo Da Vinci, Vitruvius, Gallerie Dell Louvre Müzesi, 1490	39
Şekil 34: Leonardo Eşitlikleri Baz Alınarak Yapılmış Çalışma.....	40
Şekil 35: Leonardo Da Vinci, Omuz ve Boyun Hareketlerinin Anatomik Analizi, Royal Collection, Londra, 1509-1510	41
Şekil 36: Leonardo Da Vinci, Erminli Kadın, Czartoryski Museum, Krakow, Polonya, 1484.....	41
Şekil 37: Leonardo Da Vinci, Asker Kafası Eskizi, Budapeşte Güzel Sanatlar Müzesi, 1504	46
Şekil 38: Leonardo Da Vinci, Kız Başı Eskizi, Bibl Reale Di Torino, 1483	46
Şekil 39: Leonardo Da Vinci Meryem ve Anna ve Çocuk Yahya, National Gallery, 1507.....	48
Şekil 40: Leonardo Da Vinci, Mona Lisa, Louvre Müzesi, Fransa 1503-1507	51
Şekil 41: Leonardo Da Vinci, St. Jerome İn The Wilderness, Ceviz Ağacı Üzerine Tempera, Vatikan Museums, 1480	52
Şekil 42: Leonardo Da Vinci: Son Akşam Yemeği, Santa Maria Dele Grazie, 1498	54
Şekil 43: Leonardo Da Vinci, Son Akşam Yemeği (Kompozisyon Şeması), Santa Maria Dele Grazie, 1498	55
Şekil 44: Leonardo Da Vinci, Aziz Anna ile Birlike Meryem ve Çocuk İsa, Paris, Louvre, 1508-1510.....	56
Şekil 45: Leonardo Da Vinci, Aziz Anna ile Birlikte Meryem ve Çocuk İsa, Paris, Louvre (Kompozisyon Şeması), 1508-1510	56

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
TDK	Türk Dil Kurumu
Çev.	Çevirmen
Ed.	Editör
s.	Sayfa

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Geçmişten günümüze birçok sanatçı tarafından kullanılan yöntem ve teknikleri birçok sanatçı eserlerinde kullanmıştır. Bu teknikler ya o sanatçının tamamen kendisine aittir, ya da başka bir sanatçı tarafından oluşturulmuştur. Rönesans'ın önemli sanatçılarından Leonardo Da Vinci' de hem kendine ait yöntem ve teknikleri kullanmış hem de kendi döneminde başka sanatçıların kullanmış olduğu yöntem ve teknikleri eserlerinde kullanmıştır. Sanatçının atölyelerinde çalışan çıraklar, usta sanatçının eserlerini kopyalamış ve eserde bulunan yöntemleri ve teknikleri gözlemleyip aynısını resmetmiş veya eserden aldığı alıntılarla kendi çalışmasını ortaya koymaya çalışmışlardır. Burada usta sanatçının eserlerinin aynısının kopya edilmesindeki amaç; kişi örnek aldığı sanatçının sanat eserlerini ve sanatını tanıması, eserde hangi teknik ve yöntemleri kullanıldığı, biçim, ahenk, ritim ve kullanılan teknik malzeme ve yöntemin araştırılmasını ve öğrenilmesini sağlamaktır. Sanatçının kullandığı yöntem ve teknikleri kendine mal eden bireyler kendisi ve usta sanatçının eserleriyle bütünleşmeye çalışmıştır. .

Sanat geçmişin bilgi birikiminden faydalanmayı sanat adına önemli ve gerekli bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Birçok sanatçı kendi tarzını oluşturmak ve yaratıcı bir şeyler ortaya koymak için kendinden önceki sanatçıları örnek almıştır. Burada üzerinde durulması gereken önemli durumlardan biriside bilim ve sanatın hep yan yana birbirinin tamamlayıcısı şeklinde yollarına devam etmesi olmuştur. İnsanlar tarafından geliştirilen ve insanlığın hizmetine sunulan bilim ve sanat birbirinden ayrı olmayacak kadar önem arz etmektedir. En önemli örneklerinden biride Leonardo Da Vinci görülmektedir.

Leonardo'yu diğer sanatçılardan ayıran özellik bilimin sunduğu olanakları olduğu gibi almak yerine kendi gözlem süzgecinden geçirip edindiği bilgiler ışığında sanatını oluşturmasıdır. Sanatçının doğayı ne kadar çok gözlemlediği yapmış olduğu

sayısız doğa çizimlerinde görebilmekteyiz. Sanatla uğraşan bireylerin kendilerini geliştirilmesi için Leonardo'nun yöntem ve teknikleri iyice incelenmesi gerektiği görüşüyle bu tezi hazırlamaktayım. Çünkü Leonardo ya göre makine icat etmek, resim yapmak, anatomiye incelemek benzer şeylerdi. Onun çalışmalarını incelerken bilimle sanatın arasındaki keskin sınırların tamamen kaybolduğunu görebiliriz. Leonardo Da Vincinin yaşadığı yüzyıldan günümüze dek sanatına hayranlık duyulan yapmış olduğu araştırmalar, bu araştırmalar sonucu yaptığı tasarımlar doğa ve anatomi de gözlemleriyle sadece sanatçı başlığı altında incelenemeyecek bir dâhi olarak görülmektedir.

1.1.1 Problem Cümlesi

Rönesans dönemi sanatçılarından Leonardo Da Vinci'nin kullandığı yöntem ve teknikler nelerdir?

1.1.2 Alt Problemler

Araştırmada probleme çözüm getirmek amacıyla şu alt problemlere yanıt aranacaktır.

- Leonardo Da Vinci'nin kullandığı teknik ve yöntemlerin günümüz sanatına yansımaları var mıdır?
- Rönesans sanatçısı Leonardo Da Vinci kullandığı teknik ve yöntemleri nasıl oluşturmuştur, oluşturduğu bu yöntemler hangi aşamalardan geçmiştir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Leonardo Da Vincinin çalışmaları ve kullandığı teknik ve yöntemler nelerdir? Leonardo Da Vinci'nin çalışmalarında sanatsal ürünün oluşmasında nasıl etki ettiğini göstermektir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Leonardo Da Vinci'nin eserlerinin incelenmesi ve kullandığı yöntem ve tekniklerin sanat eğitimi alan birey tarafından özümsemesi desen, perspektif, oran orantı, kompozisyon, ışık gölge, anatomi vb. bilgisini arttırması açısından önemlidir. Sanatçı Leonardo Da Vinci'nin araştırmaya yönelik olan gözlem gücü sanat eğitimi alan bireyi olumlu yönde teşvik etmesi açısından önemlidir. Leonardo Da Vinci'nin çalışmaları yapılacak çalışmalara yön verip ve bunun sonucunda yaşamı kolaylaştırıp akıl ve bilimin ışığında problem çözmeye yöneltmesi açısından önem arz etmektedir.

1.4 Sayıtlar (Varsayımlar)

- Araştırmada kullanılan kaynaklar, alt problemlerde belirtilen olguları açıklayıcı niteliktedir.
- Araştırmada başvuru kaynakların gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.
- Kullanılan yöntem ve tekniklerin sanat eğitimi üzerine önemli etkisi olduğu varsayılmıştır.

1.5 Kapsam ve Sınırlılıklar

Leonardo Da Vinci'nin yaşadığı dönem olan Rönesans dönemi çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Leonardo Da Vinci'nin yaşamı, eserleri, kullanmış olduğu bazı yöntem ve tekniklerle sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Sanat Eğitimi: "İnsanın yaratıcı güçlerini ortaya çıkarmasına yardımcı olacak koşulları hazırlayan ve bireyin kişilik kazanmasını sağlayan bir etkinliktir" (Gençaydın, 1990, s. 44).

Desen: "a.Fr. 1. Bir kumaşı süsleyen çizgi, çiçek gibi şekillerin tümü, örnek. 2. Kâğıt, bez gibi düz bir yüzey üzerine herhangi bir şeyin çizgilerle yapılan şekli." (T.D.K, 1979, s.218).

Sanat: "İnsanların doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi araçlarla güzel ve etkili bir biçimde, kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyettir" (MEB, 2009, s. 263).

Perspektif: "Düzlem üzerinde yer alan nesnelerin giderek küçülmesi, renklerin giderek azalması, resmin ön düzlemden arkada tarafa doğru gittikçe belirtisiz olmaya başlaması olarak adlandırabiliriz" (Aykut, 1978, s.71).

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Rönesans Dönemi

2.1.1 Rönesans'ın Tanımı

Kelime anlamı “Yeniden doğuş” olarak betimlenen Rönesans, Fransızca “Renaissance” , İtalyanca “Rinascita” sözcüklerinden türetilmiş bir kelimedir. 14. yüzyılın sonuyla 15. ve 16. yüzyılları içine alan ve karakteristik özelliği Eski Yunan ve Roma kültürünün tekrardan ortaya çıkması olarak tanımlanmaktadır (Dereköy, 2013). Rönesans'ın sadece özelliği bu değildir fakat başlangıç için bu tanım kayda değer önemli bir tanımdır (Burke, 2003) Rönesans, ortaçağın karanlık düşüncesinden modern hayata atılan adımı ifade etmektedir. Rönesans sanatta, mimaride, antikite'nin iyileştirilmesi çabalarından dolayı ortaya çıkan yeni bir düzen yaratma çabasıdır (Symonds, 2005). Yine başka bir tanımda Rönesans insan aklının gelişmesi sonucu ortaya çıkan bir oluşumdur demektedir. (Turani, 2010). Rönesans kelimesinin asıl anlamı, bağımsızlığın yeniden doğuşudur. Başka bir ifade ile söylenecek olursa, özgür iradeyi ve insan aklını ortaya çıkararak, doğanın estetik güzelliğini sanat aracılığıyla ortaya koyan, bilim yaparken akli ön planda tutan, dinde ise vicdanın ön plana çıkarılmasıdır. Kültürü ön plana alarak insan aklını ön plana alan ve özgürlüğü temel olan bir oluşumdur (Symonds, 2005).

2.1.2 Rönesans'ın Oluşumu

Rönesans, Avrupa'da meydana gelen kültür çerçevesinin bir oluşumudur ve bu coğrafyanın kendine has tarihsel koşullarının eseridir. Rönesans bütün Avrupa'nın her yanında bir anda ortaya çıkmamıştır. O önce İtalya'da ortaya çıkmış ve daha sonra Latin-Cermen ülkelerinde kendini göstermeye başlamış sonra da tüm Avrupa'ya doğru uzanmıştır (Akyürek, 1994).

Rönesans dönemi Avrupa'da 14. yüzyılın sonu ile 15. ve 16. yüzyılları içine alan sanatta bilimde önemli gelişmelerin yaşandığı bir bilim ve sanat yüzyılıdır.

Hümanizm ortaya çıkmış ve ortaçağ son bulmuştur. Rönesans'ın içeriğini uygun olarak sanatta, bilimde, mimaride önemli adımlar atılmıştır. Dini konuların yerine, bilimsel ve mantıklı düşüncelere yer verilmiş ve yine ideal olan güzelliği arama arayışı oluşmuş. Bunun yanında birey de bu ideal olan güzellik konusu içerisinde yer almıştır (Germaner, 2008). Kilisenin ortaya attığı düşünce sistemine benzemeyen bazı düşünce sistemleri ortaya çıkmıştır. Bütün bunlar aynı inancı paylaşmama, din kurallarının insan akıl süzgecinden geçirilip sorgulanmaya başlamasıdır. Bu durum da bir bütün olarak bir dünya görüşü geçerliliğini yitirmiş, toplum farklı arayışlara yönelmiş ve farklı arayış kalıplarına girmiştir. Daha sonra bu durum yerinde durmamış daha da büyüyerek devam etmiş ve birey kendi eleştirisine önem vermiştir. Bu sorgulama artık ortaçağ düşünce sisteminin yıkılarak Rönesans döneminde etkisini kaybetmesini sağlamış, toplumların dünyaya bakış açısını değiştirerek bilginin ve sanatın yol göstermesiyle birlikte ortaçağdan Rönesans'a bir geçiş dönemi yaşanmıştır (Turani, 2010).

2.2.3 Rönesans'ın Ortaya Çıkış Nedenleri

Rönesans'ın ortaya çıkış nedenleri arasında; Ortaçağın bitimine doğru sanat ve kültür alanında önemli bir birikimin oluşmasıdır. Matbaanın geniş kitlelerce kullanmaya başlaması, yeni icat ve düşünce sistemlerinin yaygınlık kazanması, Avrupa'da sanat ve kültür faaliyetlerini destek olan, bilim insanları ve sanatkârları koruyan zengin insanların (mesenlerin) ortaya çıkmasıdır. Coğrafi keşifler ve sonrasında zenginleşen Avrupa da, sanattan ve edebiyattan zevk alan bir sınıfın oluşması, İstanbul'un fethinden sonra Bizanslı bilim adamlarının İtalya'ya giderek Antikçağ'dan kalma eserleri inceleyip. Yunancayı öğretmeleri gibi nedenler sayılabilir (Gombrich, 2004).

Batı Medeniyeti, oluşan bu yeni düşünce sistemiyle birlikte görülmemiş bir ilerleme sağlamıştır. Ekonomik, kültürel, toplumsal alanlarda ve özellikle felsefe ve bilimde çok önemli gelişmeler sağlanmış. Oluşan bu yenedünyada doğa ya ait yeni bilgiler ortaya çıkarken, diğer yandan da matbaanın kullanılmaya başlanmasıyla birlikte elde edilen bu bilgiler daha hızlı ve güvenilir bir biçimde daha geniş alanlara yayılması sağlanmıştır. Arkasından Colombos'un yeni bir kıta bulması ile yeni yerler bulma merakı iyice artmıştır. Bununla birlikte coğrafi bilgilerde bir ilerleme sağlanmış buda dünya ya bakış açısını değiştirmiştir. Yine diğer taraftan teleskopun

icadı gemicilik alanında önemli gelişmeler sağlamıştır. Bilimsel bilginin gelişmesine hizmet etmiştir. Yaşanan bu büyük gelişmeler sayesinde de evren yeni bir bilgi çağına doğru yol almaya başlamış ve Batı dünyası kültürel bir gelişimin içinde kendini bulmuş, her gün yeni gelişmelerle birlikte yüzyılın en büyük gelişimini yaşamıştır (Topdemir, 2002).

Rönesans'ın ruhunu oluşturan tüm bu gelişmeler o döneme damgasını vurmuş, sanattan ticarete, felsefeden tekniğe her alanda kendini göstermiş ve yeni gelişmelere yol gösteren bir evre olarak karşımıza çıkmıştır. Dini ivmelerle bilimsel gelişmeler birbirinden ayrılıp, gerçek olan bir dünya görüşü Rönesans'ın en temel yenilikleri arasında yerini bulmuş olduğu görülmektedir.

2.2 Rönesans Dönemi Resim Sanatı

2.2.1 Rönesans ve Ortaçağ Resim Sanatının Karşılaştırılması

Rönesans sanat faaliyetlerinin tabanını oluşturmakta olan bazı düşünceler, sanatçıları, gerek mitolojide gerekse dini kompozisyonlarda, resimlerde tarihi konular gerekse portrelerde natüralist bir görünümü açıklamaya, ahlaksal bir kalıba bürünen ruhsallığı maddesel ve doğal niteliklerle ilişkilendirmeye çalışılmıştır (Beksaç, 1995). Buzul Çağı sanatçısı resmi, avlanmak için bir araç olarak görmesi gibi, Ortaçağ da sanatı ibadet için bir araçsal nitelik olarak görmüştür. Rönesans düşüncesi ile yapılan sanat ise, dini birtakım sahnelerin yerine, insanı ve onun çevresinde olup bitenleri konu almıştır. Burada önemli olan nokta sanat eserinin ve sanatçının asıl değerinin tamda bu zamanlarda değer ifade etmesidir (Turani, 2010).

Ortaçağdaki sanat anlayışını yansıtan dönemde açık hava ve manzara resimleri yoktur. Bunun sebebi ise açık hava resimlerinde doğanın işaretleri ile yola çıkılmakta, doğanın gözlemi yapılmamaktadır. Bu da manzaranın doğanın tasavvurundan ibaret olduğunu göstermektedir. Ortaçağ'ın ele aldığı açık hava resmi belli bir alanın gözlemlenerek değil, prestijli bir manzara yapımından ibaret sayılmaktadır. Bu da kavramların bir araya gelmesinin sonucudur. Bu duruma paralel olarak Ortaçağ resminde renk kullanımı da itibari bir şekilde olduğu görülmektedir. Kompozisyon içinde yer alan bazı unsurların da birbiri ile bağlantısı bulunmamaktadır. Yapılan resimlerdeki ağaç, ev, dağ vb. gibi kavramlar sadece

fikirleri temsil etmiş ve kullanılan kavramlar kutsallığın yerini almıştır (Turani, 2010).

Ortaçağ dönemi içerisinde insana değer verilmemiş, mitolojik ve dinsel konular resim sanatında sürekli işlenmiş, bu konular kilise ve dini daha iyi bir yere taşınması için hizmet etmiştir. Daha sonraki süreçte Rönesans'ın ve sanatçıların liderliğinde, birey kendi kendine bir değer ifade ettiğinin farkına varılması sağlanmış ve resim sanatının odak noktasında insan yer almıştır. Daha sonra insan bazı düşünceleri eleştirmiş ve sorgulamıştır. Bununla birlikte sanat yeniden şekillenmiş ve yeniden oluşmuştur. Bundan böyle artık resim sanatı dini dogmalara ve kilisenin öğretilerine hizmet etmemiş, fakat dini ve mitolojik temalar her dönemde resim sanatının konularından biri olmuş ve resim sanatı içerisinde kendine yer bulmuştur. Mitolojik hikâyeleri konu olarak işleyen resim sanatı Rönesans'a kadar gelmeyi başarmıştır. Rönesans düşüncesinin amacı, bireye en iyi hizmeti vermek ve onun yüce bir varlık olduğunun bilincine varılmasını sağlamak olmuştur. İnsan birey olarak her şeyi sorgulamaya yönelmiş ve yeni bir düşünce yapısı ortaya koymuştur. Ortaya çıkan Rönesans düşünce yapısı içerisindeki insan, ortaçağ düşünce yapısına tamamen ters bir düşünce ile kendini yeniden keşfetmiştir. Ortaçağ boyunca Tanrıyı ön plana alan insan artık bireyi ön plana almaya başlamıştır. Antik çağda insana verilen değerden daha fazla değer Rönesans ile birlikte verilmiştir. Bu yeni düşünce sistemiyle birlikte insan anatomisi önem kazanmış (Şekil 1) ve Antik Çağda olduğu gibi insan vücudunun anatomisi yeniden ele alınmış ve en ince detaylarına kadar incelenmiştir (Gaarder, 1994).

Şekil 1: Leonardo Da Vinci Anatomisi, Royal Collection, Londra, 1510

Ortaçağda gözlem gücüne dayanmayan biçimlerin yerine Rönesans'la birlikte optik görüntülü doğa bir noktadan dizayn edilen biçimlere göre kendine yer bulmuştur. Birey kendinden hareketle çevresinde olup bitenleri incelemeye ve tanımaya gerek duymuştur. Ortaçağ resimlerinde kalan iki boyutlu altın yıldızlı yüzeylerin ortadan kalkmasıyla birlikte bireyi her yönüyle hacimli bir şekilde ortaya koyan bir anlayış ortaya çıkmıştır. Bundan böyle optik gözlemler önem kazanmış sanatçılar bunları kendi amaçları haline getirmişlerdir. Ortaçağın yüzeysel ve sade ifadelerine karşı derinlik ve perspektif anlayışı ortaya çıkmıştır. Rönesans tüm bu oluşumları birey odaklı ve doğanın gözlemleri üzerine kurmuştur (Turani, 2010).

Ortaçağ sanat anlayışında plastik sanatlar alanında da anlamsız, bozuk modeller, herhangi bir yerden esinlenmeden ve ressamın duygularını katmadan, teknik olarak kopyalanan, cansız ve ruhu olmayan reproduksiyonlar karşımıza çıkmaktadır. Yapılan resimler dini inançları yansıtmaktadır. Belli başlı kalıplar bulunmaktadır, bu kalıpların dışına çıkan sanatçı insanların kafasını karıştırıp düşünmeye sevk edebilirdi. Ressamlar bu katı kurallara bağlıydılar ve en baştan beri azizeleri hayranlıkla seyredip onların badem gözlerini ve katı eklemelerini resmetmek zorundaydılar. Bunun dışına çıkmak zaten yasaktı isteseler de bunu yapamazlardı, çünkü çevresinde olup biten doğal gerçekleri resimlerine yansıtmamışlardır. Rönesans'ın ortaya çıkışı ile birlikte bu düşünce yıkılmış ve insan bedenini en ince ayrıntısına kadar keşfedip bunu ressamın sanatlarına yansıtmışlardır. İnsana değer veren Rönesans'ın etkisi ile sanatçı insanın bir asaleti olduğunu ve bunu en detaylı şekilde incelmenin kayda değer bir şey olduğunu vurgulamışlardır. İnsan bedeni her türlü pozisyonlardan çizilmiş, elbise ve kumaşlar tasarlanmış, seçilen konulara göre figürlerin hareketleri ve tavırları modellere uygulanmıştır. Ortaçağda fresklerde ve sunaklarda gördüklerini kendi çalıştıkları modellerle insanlaştırıp yeni bir tarz elde etmişlerdir. Sanatçılar Meryem Ana ve oğlunu yaşayan insanlar olarak çizerek, kilisenin kurallarının yerini gerçek hayata dair güzellikler almıştır (Symonds, 2005). Bunun en güzel örneklerinden birisini de Leonardo Da Vinci'nin eserlerinde (Şekil 2) görmek mümkündür.

Şekil 2: Leonardo Da Vinci, Madonna Litta, Stale Hermitage Museum, 1490

Rönesans resim sanatında, doğal çevre ve insan gerçekçi ve inandırıcı bir şekilde bir amaca yönelik biçimde ortaya konulurken kendine has yollar kullanmış ve manzara resmi tek başına belli bir konu olarak kullanılmamıştır. Kullanılan manzaralar bilimsel bir yaklaşımla ele alınmış, doğanın kendisinden kopuk ve tamamlayıcı bir özellik olarak gösterilmiştir (Beksaç ve Akkaya, 1990). Önceleri ressamlık zanaat olarak sayılmaktayken artık mekanik bir sanat olarak değil, kendi içerisinde bağımsız bir sanat dalı olarak şekillenmiştir. Artık sanatçılar, bilimsel faaliyetleri kullanmışlar ve bunun yanında kendilerinden bir şeyler katarak yeni gelişmelere katkıda bulunmuşlardır. Öyle sanatçılar vardır ki bilim adamlarını da arkalarında bırakmıştır. Kendi gözlem tekniklerini kullanarak doğayı ve doğa olaylarını derinlemesine araştırmışlardır. Sadece kilisenin izin verdiği kitaplara bağlı kalmamışlardır (Krausse, 2005). 15. yüzyılda profilden çizilen portreler, 1500 zamanlara gelindiğinde Raphael, Leonardo ve bazı sanatçılar (Şekil 3) bu daraltıcı etkiden kendilerini arındırmışlardır. Bundan böyle ayakta duran insanlar ya da bir yerlere oturmuş günlük hayatta dostları ile konuşurken ya da emri altındaki uşaklarına emir verirken tasvir edilmiş eserler ortaya koymuşlardır (Burke, 2003). Sanatçı oluşturduğu eseri ve eseri için seçtiği konuyu toplumla bir araya getirmeyi başarmıştır. Toplumdan kopuk ve bilimsellikten uzak olan şeyler itibar görmemeye başlamıştır denmektedir.

Şekil 3: Raffaello Santi The Sistine Madonna, Dresden Eyalet Sanat Koleksiyonları, 1512

Bu dönemde tuval keşfedilmiş ve Jan Van Eyck'in ilk boyadığı banyo odaları, tuval üzerine yapılmış bir çalışmaydı. Tuval üzerine yapılmış olan resimler içerik olarak özgürlüklerine kavuşmasından sonra, desen ve kompozisyon taslakları da önem kazanmış ve değer vermeye başlanmıştır. Koleksiyonlarda tıpkı resimler gibi onlarda kendi yerini bulmuştur (Turani, 2000). Almanya'da 15. yüzyılın ortasına gelindiğinde, önemli bir buluş olan baskı tekniği icat edilmiştir. Baskı tekniği sanatın gelişmesine katkı sağladığı gibi birçok şeyin gelişmesine katkı sağlamıştır. Kullanılan baskı tekniği önce resim sanatında kendini göstermiştir (Gombrich, 1999). Tuval üzerine yapılan resmin gittikçe yaygınlaşması ve gravürün daha ucuz olan resimler ortaya koyması ile birlikte, vitrayların ve eski duvar resimlerinin önemini kaybetmesine neden olmuştur. İlk zamanlarda oyun kartlarının basımı için kullanılan baskı resmi, minyatür resminin de yerini almaya başlamıştır (Turani, 2010). Döneme damgasını vuran en önemli sanatçılar arasında Albrecht Dürer bulunmaktadır. Matbaanın icadıyla birlikte Dürer'in eserleri daha fazla tanınma imkânına sahip olmuştur. Raimondi de yaptığı baskılarla da sanatçı Dürer'in eserlerinin İtalyan sanatında büyük bir etki yaratmıştır (Burke, 2003). Michelangelo ise, mimari, heykel, resimden oluşan üç sanatın büyük ustası olarak görülmüştür. Leonardo Da Vinci ve Raffaello ile birlikte Rönesans döneminin en önde gelen sanatçıları arasında yer almaktadır (Labno, 2012). Rönesans dönemine damgasını vuran bu sanatçılar, dönem içinde adeta parlamışlar ve geleceğe yönelik büyük umutlar ortaya koymayı başarmış oldukları görülmektedir.

2.3 Leonardo Da Vinci 1452-1519

2.3.1 Hayatı

Leonardo Da Vinci 15 Nisan Cumartesi günü sabah saat 8'de Caterina ve Ser Piero da Vinci çiftinin gayri meşru evlilik dışı bir çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Leonardo'nun babası Ser Piero'dur ve ünlü bir avukat olmak için çaba göstermektedir. Daha sonrasında babası baş kanun uygulayıcısının noteri olarak tayin edilmiştir (Kemp, 2004).

Leonardo Da Vinci çocukluk yıllarını baba evinde geçirmiş ve daha o zamanlardan bir daldan bir dala atlıyor, farklı konuları merak ediyor ve bunları araştırıyordu fakat araştırdığı bu konulardan çok çabuk sıkılıyor daha farklı bir konulara geçiyordu. Bu dönemlerde çok ünlü bir matematikçi olarak görülen, hocası Benedetto dell Abaco ile büyük bir tartışmaya girmiş ve bu tartışmanın sonucunda hocasının savunduğu fikirleri oracıkta çürütüp hocasını kendine hayran bırakmıştır. Burada gelişen bu olay daha sonralarında onun ileride yapacağı işlere ön ayak olmuş ve "Divina Proportione- İlahi Tenasüp" isimli eserin temelini oluşturmuştur (Altuna, 1970).

Musikiye de merak salan Leonardo çeşitli müzik aletleri çalmayı öğrenmiştir. Güzel sesiyle şarkılar söylemekte ve söylediği bu şarkılara besteler yapmaktadır. Leonardo bu sıralarda resim yapmayı da ihmal etmiyor ve en çok resme ilgi duyuyordu. (Altuna, 1970). Leonardo da Vinci vaktinin çoğunu Floransa'nın uzağında aristokratik sarayların daha farklı olan yerlerinde geçirmiştir. Resmi kaynaklara göre de Floransa'da geçirdiği zaman 46 yıllık kariyeri boyunca 16 seneyi geçmemektedir (Kemp, 2004). Leonardo Da Vinci'nin üstün kabiliyetini gören babası Ser Piero bu sebeple onu Verrochio'nun atölyesine getirmiştir (Yetkin, 2007). Çalışmaları gören Andrea del Verocchio çok şaşırılmış ve dostuna oğlunu atölyesine göndermesi için ona çok ısrar etmiştir. (Altuna, 1970). Verrochio, kendi atölyesinde birçok önemli ve tanınmış kişiler yetiştirmiştir, bunlar arasında Botticelli, Peruguino, Lorenzo di Credi gibi kişilerdir. Leonardo Da Vinci bu kişiler arasında adeta parlıyor ve bir adım önde duruyordu (Yetkin, 2007).

2.3.2 Leonardo Da Vinci'nin İlk Atölye Günleri

Leonardo hocası olan Verocchio'nun yanına bir çırak olarak çalışmaya başladığı zamanlarda hocası, İsa'nın Vaftizi isimli çok önemli ve büyük bir çalışmayı yapmakla uğraşıyordu Hocası ondan istediği ilk iş, bu tablonun sol üst köşesine bir melek çizmesini istemek oldu. Leonardo merdiven kullanarak bu meleği tablonun sol üst köşesine çizdi ve boyadı. Kasvetli ve koyu renklerin hâkim olduğu tabloda Leonardo'nun çizdiği melek figürü (Şekil 4) renkleri ile sanki tabloya büyülü bir hava kattı. Bu durumu gören ustası Verocchio, Leonardo'yu kucaklayarak bağrına bastı ve onun önünde saygıyla eğildi. Bu olağan üstü durumda sanki ustası ve kendisi yer değiştirmiş gibi oldu ve böylelikle geleceğin en önemli sanatçısı olan Leonardo Da Vinci doğmuş oldu (Altuna, 1970). İsa'nın Vaftizi konulu tablo işini alan Verocchio, Leonardo'ya verdiği melek figürünün tabloya eklenmesinden sonra, bir çocuğun kendinden daha büyük işler yaptığını görünce bir daha eline fırça almadığı söylenmektedir. Bugün hala Floransa' da Uffizi müzesinde bulunan diz çökmüş melek figürü tablo içerisinde adeta yolunu şaşırması gibi durmaktadır (Yetkin, 2007).

Şekil 4: Andrea del Verocchio, The Baptism Of Christ (İsa'nın Vaftizi, Uffizi Galerisi, 1475

Leonardo Da Vinci'nin ustasının yanında çırak olarak çalıştığı bu atölyeler, zamanın akademileri olarak görülüyordu. Bu atölyelerde çok şey öğretilirdi. Floransa'nın eski modasına uygun işler yapan Verocchio birçok işi beraberinde yapmaktaydı bunlar heykel, kuyumculuk, ressam ve oymacılık gibi çeşitli işlerdi. Verocchio'nun atölyesinde sadece resim yapılmıyor, tunçlar eritiliyor, heykeller yontuluyor, çeşitli

müzik aletleri ve biblolar yapılıyordu (Yetkin, 2007). Bu atölyede bu tür ince zarif işler yapılmaktaydı. Nitekim Leonardo Da Vinci'de böyle bir ortamda yetişerek sanatına bir incelik katmış ve burada kendini geliştirerek daha da güzel işler yapmayı başarmıştır. Yaptığı çalışmalarla ustası olan Verrochio'yu bile geride bırakmayı başarmış bir sanatçı olarak kendinden emin adımlarla başladığı bu yolda yürümeye devam etmiştir. Leonardo Da Vinci ustası Verrochio'nun yanında dört yıl kadar kalmıştır. Ustasının yanında kaldığı vakitlerde zamanının çoğunu resim yapmakla geçiriyordu. Akşam olduğunda evine gidiyor ve evinde de çalışmalarına devam ediyordu. Evde kaldığı vakitlerde ise sabaha kadar felsefe, fizik, geometri gibi bilimlerle uğraşmaktaydı. Leonardo Da Vinci hayatta iki şeye çok önem verirdi bunlar: Tabiat ve hürriyeti (Altuna, 1970). Leonardo Da Vinci'nin ısrarla üzerinde durduğu ve her fırsattı dile getirdiği bu durum, sanatçıyı dış dünyanın inceliklerini araştırmaya yöneltmiştir. Araştırdığı bu bilgilerle sanatı daha da güçlenmiş ve güçlenen sanatı daha fazla ilmi çalışmalara olanak sağlamıştır. 13 ciltlik ve 5000 sayfalık gözlem ve denemeleri, Milano Akademisinde vermiş olduğu derslerin özeti olan resim hakkındaki eseri, onun ilim adına çok büyük bir dahi olduğunu fark ettirmektedir. “Bütün kesin bilginin anası deneydir. Deneyden doğmayan ilimler zannımca boştur ve yanılmalarla doludur.” “Hiçbir araştırma, matematik ispattan geçmedikten sonra ilim adını almaya layık olamaz” diye ifade eden Leonardo, ilmi metodun kurallarını formülleştirmiştir. Leonardo bilim için deney ve gözlemin şart olduğunu söylemiştir. Bunun yanı sıra gözleme dayanmayan sanatın soğuk ve yapma bir sanat olduğunu ifade etmiştir. Sanat adamı gördüğü bir kişiyi eğer dikkate değer bulursa, o kişinin peşi bırakılmamalıdır demiştir. Leonardo Da Vinci dikkate değer birisini gördüğünde hemen onun yanına gider ve onu en can alıcı zamanını yakalamaya çalışır ve o karakteri eserine yansıtır. Cumartesi günleri hamama gider burada çıplak insan krokileri çizerdi. Bazen köylüleri yemeğe çağırır, onları neşelendirir ve uzun süre bu şekil de kalarak onların çehrelerini hafızasında tutmaya çalışır, sonrada bu çehreleri çizerdi (Yetkin, 2007).

Floransa sokaklarında dolaşırken kuşçulardan muhabbet kuşlarını satın alır ve daha sonra bunları özgürlüklerine kavuşturmayı çok severdi. Sanatçının yaptığı en önemli eserler arasında “tebessüm eden” birkaç kadın portresi ve Aziz Hi Eronymus'un tamamlanmamış resmi bulunmaktadır. Milano Dükü Ludovico'nun daveti üzerine

Milano'ya gitmiştir. Bu sıralarda manastır kilisesi için hazırladığı dini kompozisyonu yarım bırakmak zorunda kalmıştır. Leonardo Da Vinci gitmeden önce Milano Dükü Ludovico Sforza'ya mektup yollayarak, mimari, resim, fizik, heykeltıraş ve teknik alanda kendilerine yardımcı olacağından bahsediyordu. Fakat musikiden hiç bahsetmemiş buna rağmen Milano sarayına bahsini etmediği bir konuda, çalgıcı olarak girmiştir. Saraya geldiğinde Leonardo'ya büyük güzel bir tören yapılmış, yanında kendi yaptığı uda benzeyen çalgıyla da herkesin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Daha sonra ise tamamen gümüşten yapılmış sazı ile çalmaya başlamış ve bu alışıla gelmiş sesiyle kendini dinleyenleri hayran bırakmıştır. Leonardo Da Vinci musiki alanında da büyük bir yenilik yapmış başta Dük Ludovico olmak üzere tüm sarayın takdirini kazanmış ve baş tacı edilmiştir (Altuna, 1970). Fransa kralı Louis, Milano seferine çıktığı anda Leonardo Da Vinci'de bu şehri terk etmiştir. Öncelikle Mantua'ya gitmiştir. Sonrasında Venedik'e gitmiştir ve burada Venedik şehrinin savunma planlarını hazırlamıştır. 1500 'lü yıllarda Floransa'ya gelmiştir. Santa Anna, Meryem ve İsa üçlüsünü burada yapmıştır. Meryem Ana figürünü şemalar bağlı bir kalıp olmaktan çıkarmış ve esere bir anne şefkati duygusunu kazandırmıştır. Bu dönemlerde yine Osmanlı Padişahı ikinci Beyazıt'ın isteği ile Boğaziçi'ne geçmeye yaracak proje çalışması hazırlamıştır (Güvemli, 1964).

Leonardo Da Vinci'nin hayatında çok önemli bir yere sahip olacak Giacomo Salai adında biriyle tanışmıştır. Bu çocuk o yıllarda daha 10 yaşındaydı ve bu çocuk buğday sarısı lüle lüle saçları ile şirin ama çokta kötü huylu bir çocuktur. Buna rağmen Leonardo bu çocuğu yanına yardımcısı olarak almış ve onu yirmi sene boyunca yanından ayırmamıştır. Sanatın tüm inceliklerini bu çocuğa öğreten usta sanatçı, Salai'nin çok ünlü bir ressam olmasını sağlamıştır. Salai öncesinde bir yan kesici ve toplum içerisinde saygınlığı olmayan birisiydi. Leonardo onu bu çirkin hayattan çekip kurtarmış ve saygın, itibar gören birisi olmasını sağlamıştır. Buda sanatçı Leonardo'nun insan sevgisini bizlere göstermektedir (Altuna, 1970). Floransa'ya gelen Leonardo 1502 de, Francesco del Giocondo'nun sipariş ettiği, karısı Monna Lisa'nın portresini yapma teklifini kabul etmiştir. Leonardo Da Vinci bu portre üzerinde dört yıl kadar çalışmıştır. Portre alanında bir şah eser olan bu tabloyu Leonardo'nun iki kopya olarak yaptığı ve gerçek olanı ise hep yanında taşıdığı söylenmektedir. Daha sonrasında da Floransa beyinin sarayı için, senato

toplantı salonunun duvarına Anghiari Savaşı (Şekil 5) adlı resmi yapmıştır (Güvemli, 1964). Leonardo, yaptığı bu eserde savaşın tarihini ya da o dönemin coğrafyası ile ilgili şeyler çizmemiştir. Usta sanatçı bu resimde sanki bir kasırğa hareketi varmış gibi ileriye ve geriye doğru hareket eden kaynaşmış bir topluluğu ifade etmiştir. Böylelikle sanatçı savaşın bütün şiddetini kendine has üslubu ile resmetmiştir. Sanatçının burada kullandığı boyalarda kendine has bir üslupta yapıldığı için sonradan akmış ve resmi berbat etmiştir (Yetkin, 2007). Atlı bir muharip topluluğunun bir sancak için birbiri ile savaştığı bu kompozisyon, renk bakımından olsun ritmik anatomi bakımından olsun daha önce hiçbir sanatçı atları bu şekilde çizmemiştir. Leonardo Da Vinci, daha rahat çalışabilmek için bu resim için özel olarak merdiven hazırlamıştır. Bu merdiven düğmesine basılınca açılıyor ve uzayabiliyordu. Böylelikle yaptığı bu kompozisyonu daha rahat çizme imkânı bulmuştur. Leonardo diğer eserlerde olduğu gibi bu resmi de yarım bıraktığı söylenmektedir.

Şekil 5: Leonardo Da Vinci, The Battle Of Anghiari Savaşı, Musee Du Louvre, Paris, 1505

Leonardo da Vinci Floransa'da bulunduğu dönemlerde yaptığı resimlerin çoğu kaybolmuştur. Bunlar arasında sadece Ayakta Duran Leda eskizleri vardır (Altuna, 1970). Leonardo Da Vinci Leda için yaptığı bu taslakların (Şekil 6, 7, 8, 9) çok sayıda eskizi vardır.

Şekil 6: Leonardo Da Vinci, Leda Eskizi, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1505

Leonardo Da Vinci eserlerinin hemen hepsini oluşturmadan önce çok sayıda eskizini yapmış ve defalarca bu eskizleri etüt etmiştir.

Şekil 7: Leonardo Da Vinci, Leda Eskizi, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1505

Şekil 8: Leonardo Da Vinci, Leda Eskizi, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1505

Usta sanatçı Leonardo Da Vinci yapacağı çalışmayı önceden defalarca gözlemler ve her detayı en ince ayrıntısına kadar incelemiştir. Örneğin bir kuşun uçuşunu defalarca gözlemlemiştir. Çevreye olan ilgisi büyük olan Leonardo, doğa çizimlerini de sabahın en erken saatinde yaptığı bilinmektedir. Güneş doğmadan önce çalışacağı bitki ya da ağacı gözlemlemiş, bu gözleme işini günün her saatinde yapmıştır. En iyi saatinde güneş batarken oluşan loş ışığın yaydığı etkide görmüştür. Karanlık ve aydınlık arasındaki bu etkiyi insanların gözlemlemesini isteyen Leonardo Da Vinci, bir taraftan insanlara huzurlu olmanın kapılarını aralamıştır.

Şekil 9: Leonardo Da Vinci, Leda ve Baş Taslağı, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1505

Leonardo Da Vinci hastalanıp yatağa düştüğünde ölümün kapısını çaldığını anlamış ve buna rağmen yine çalışmalarına devam etmiştir. Leonardo şimdi de zamanını

kutsal kitap olan incili arařtırmaya adanmıřtır. İncilin bilinmeyen gizemli sırlarını arařtırmıř ve not etmiřtir. Bu alıřmaları esnasında Kral François kendisini ziyarete gelmiřtir. Kralın önünde bu Őekil yatmanın ona karřı bir saygısızlık olacađını dūřunerek yatađından dođrulmaya çalıřmıřtır. Bunun üzerine Kral onun saçlarını okřamıřtır. Leonardo Da Vinci kırkala bakarak “ Hařmetli Kralımın kollarında can vermek benim için en būyūk Őereftir.” 1519 yılında Amboise’daki St. Florentin Kilisesine gōmūlmūřtur. Daha sonrasında ise Fransız İhtilali patlak verince bu kilise tahrip edilmiř ve būyūk zarar gōrmūřtur (Altuna, 1970). Yetkin’e (1968) gōre:

“ođu zaman tabii, bezen de tabiatın ūstünde olarak Tanrı vergisi halinde en bulunmaz kabiliyetlerin bazı insanlara verildiđi olur. Tek bir Őahısta gūzelliđin, zarifliđin ve sanat kabiliyetinin ūlsūz derecede birleřtiđi gōrūlūr. O kadar ki bu imtiyazlı adam nereye dōnerse dōnsūn, her yaptđı iř, ūylesine ūstündür ki diđer insanları ařar ve meziyetleri gerçekte olduđu gibi insan gayretiyle elde edilmiř deđil, Tanrılar tarafından verilmiř gōrūnūr. İřte eřsiz bir vūcut gūzelliđiyle hareketlerin sonsuz zarifliđini birleřtiren Leonardo da Vinci’nin Őahsında, insanlar bunları gōrdūler. Maharetine gelince, zihnine takılıp da kolayca hakkından gelemediđi gūlūk yoktu. Būyūk kudretinde būyūk bir ustalık vardı. Zekâsı ve cesareti daima ihtiřamlı, pervasız bir karakter tařıyordu; sađlıđında dōrt bucakta duyulan adı, ūlūmūnden sonra bir kat daha yayıldı. Ser Piero da Vinci’nin ođlu, sahiden tanrılar arasında yeri olan eřine az rastlanır bir adamdı” (s. 12).

2.3.3 Anatomi alışmaları

Usta sanatçı Leonardo Da Vinci birçok alanda olduğu gibi anatomi alanında da būyūk işler yapmayı başarmış ve insan bedenini en ince ayrıntısına kadar incelemiştir. Leonardo’nun yaptđı çalışmaların gizemini anlamak için yaptđı çalışmalara uygun bir bakış açısı geliştirerek, bakmak gerekmektedir. Leonardo Da Vinci’nin Anatomi alanında birçok bilim insanlarını derinden etkilemiştir. Bunun en etkileyici tarafı da Leonardo’nun çalışmalarının uzun ve titiz uğraşlarının sonucunda ortaya koymasıdır.

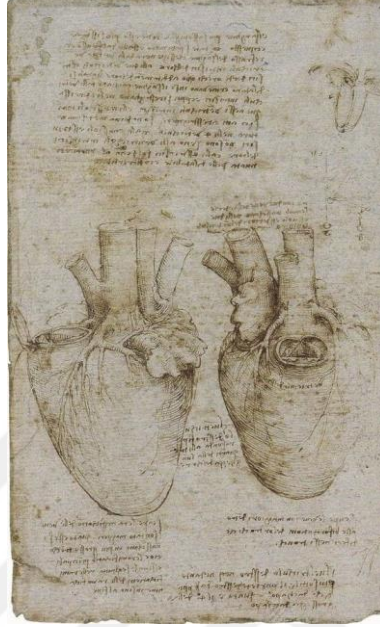
Anatomi alanında çalışma yapmak için morga gider, eline aldığı kendine has neşteri ile morgdaki insanları kesip biçer bunları en ince ayrıntısına kadar incelerdi.

Çalışmaları sonucunda insan öldükten sonra vücudunu saran donuk maviliği fark etmiş ve bunu keşfetmeyi başarmıştır (Altuna, 1970). Şaron'a (1952) göre:

“Orta Çağ'da anatominin ihmal edildiği tekrar tekrar söylenir. Anatomi tamamıyla ihmal edilmemiştir; zaman zaman diseksiyonlar, hatta bazen insan diseksiyonları bile yapılmıştır. Fakat bu diseksiyonlar çok az sayıdadır; ancak bunlar üzerinde ne yeterli şekilde uygulama yapılabilmiş ve ne de bu çalışmalar için yeterli düşünce özgürlüğü yaratılabilmiştir. Orta Çağ anatomistlerinin engelleri dinî engellerden çok skolâstik engellerdi. Orta Çağ insanları önyargılar olmaksızın açılmış gözleriyle görme alışkanlığını kazanamamıştır. Gerçekten de, sadece gerçeği gizlemeyen, aynı zamanda gerçekle alakası olmayan şeyleri de görebilen Galenos ve İbn Sinâ (Avicenna) gibi eski ustalar, bu insanlara hâkimdiler; Galenos'un sözleri, bu insanlar için, gerçeğin kendisinden daha fazla inandırıcı idi! Tamamen yok olmamasına rağmen, böyle bir ruh halini hayal etmek bizim için biraz zordur. Sonunda anatomi, becerikli elleri ve keskin gözleri olan ve önyargılar tarafından engellenmemiş iyi gözlemciler tarafından yenilendi. Bunlardan ikisi, yarım yüzyıl içerisinde birbirlerini izlemişlerdir; ilki Leonardo Da Vinci, ikincisi ise, Leonardo'nun ölümünden birkaç yıl sonra doğmuş olan Fleming Andreas Vesalius'tur. Esas şeref ise, ikincisine verilmelidir. Çünkü Leonardo hiç bir şey yayınlamamış, Vesalius'un büyük kitabı (1543) ise modern anatominin temelini oluşturmuştur. Leonardo çok iyi diseksiyonlar yapmıştır; yaşamının sonuna doğru, genç ve yaşlı, kadın ve erkek, hatta rahminde henüz doğmamış bir çocuk taşıyan bir kadın olmak üzere yaklaşık otuz kişi üzerinde diseksiyon yapmış olduğunu söyler” (s. 17).

Leonardo Da Vinci insan bedenini kusursuz olarak çizmek için, doğanın içerisinde insanın konumunu belirlemek, anatomi ve insan bedeninin içerisinde bulunan organların birebiriyle olan bağlantısını matematiksel oran ve orantısını uygulamak için devrin matematikçisi Leon Battista Alberti ve Pietro della Francesca gibi kişilerle perspektif çalışmaları yapmıştır. Leonardo Enjeksiyon tekniğini uygulayarak, dokular arasına verildiğinde hemen donan bir madde verip, incelemek istediğini en ince ayrıntısına kadar incelemiştir. Tüm bu çalışmaları sonuç vermiş, kalp, mide, damarlar ve kasların yapısını günümüze en uygun bir biçimde

belirlenmeyi başarmıştır. Kalp üzerinde de çalışarak, kalbin kapakçıklarını ve hareketini izlemiş, (Şekil 10) kalbin bir tulumba şeklinde attığını söylemiştir (Topdemir, 2012).

Şekil 10: Leonardo Da Vinci, Kalp Kapakçıkları ile İlgili Çizimi, Windsor Kraliyet Kütüphanesi

Leonardo da Vinci görmenin önemli olduğuna inanırdı, bu fikri onu bilinen her şeyin içini açıp bakma, araştırma eylemine götürdü. Bunun için ölen insanların kavruları üzerinde çalışıp, onları kesip biçmiştir. Fakat Ortaçağ Avrupa'sında bunlar yasak olduğu için, başına dert açılmasın diye bu çalışmalarını gizli bir şekilde yapmıştır. Bunlara en güzel örnekler anne karnındaki embriyo çalışmaları (Şekil 11, 12) örnek verilebilir. Buradan da anlaşıldığı gibi bilime ve araştırmaya olan tutkusu hayatına da mal olsa bundan vazgeçmedi. Çünkü ölen kişileri mezardan çıkarmak ve incelemek onu giyotine götürebilirdi

Şekil 11: Leonardo Da Vinci, Embriyo alışması, Windsor Kraliyet Kütüphanesi,
1509

Şekil 12: Leonardo Da Vinci, Embriyo Çalışması, Windsor Kraliyet Kütüphanesi,
1509

Leonardo Da Vinci'nin yaptığı anatomik çizimler o kadar başarılıdır ki onun yaptığı bazı anatomik çizimler kadar başarılı bir çizim yapılamamıştır. Bu çalışmalar ince ayrıntısına kadar titizlikle seçilmiş ve ayrıntılar üzerinde dikkatlice durulmuş, akla ve mantığa uygun seçilmiş çizimlerdir. Leonardo, anatomi sevgisi ve ilgisi geçici bir heves değildi; günümüze kadar ulaşmış anatomik çizimlerine baktığımızda onun bu

çalışmalara çok vakit harcadığını görebiliriz. Onun ilgisi aynı zamanda bilimle de alakalıdır. Bu yüzden hem bilim hem de sanat onun çalışmalarında at başı gitmektedir (Sarton, 1952).

2.3.4 Doğa'dan çalışmaları

Doğanın dengesini resimlerinde açığa vurmuş, insan bedeninin kendi arasındaki bağlantısını matematiksel olarak hesaplamıştır. Bunun yanında doğa ile ilgili gözlemlerini çok iyi yapmakta, çeşit çeşit bitkileri, çiçek ve hayvan resimleri (Şekil 13, 14, 15) çizmekteydi. Leonardo Da Vinci, fosilleri akılcıl olarak yorumlayan ilk bilim adamı olmayı başarmıştır. Yüksek tepelerde deniz kalıntıları olduğunu fark etmiş ve deniz kabuklarının, bir zamanlar deniz içerisinde yaşayan canlılar olduğunu, tepelerin yükselip suların çekilmesiyle kalıntılarının bu yüksek tepeler üzerinde kaldığını savunmuştur (Sarton, 1952). Bazı batı insanları bunları yanlış değerlendirmiş ve bunların bir çeşit cin ya da şeytan işi olduğunu savunmuştur. Leonardo Da Vinci ise bu tür düşüncelere itibar etmemiş, çalışmalarını bilimsel faaliyetlere dayandırmıştır.

Şekil 13: Leonardo Da Vinci, Bitki Çalışması, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1506

Leonardo Da Vinci doğaya karşı duyduğu sevgi eserlerine de yansıttığı görülmektedir. Üzerinde çalıştığı bitkiyi özellikle güneş batarken etüt etme çabası içerisine girmiş sayısız eskiz çalışmaları ile en doğru açıdan görmeyi başarmış bir sanatçı olduğu bilinmektedir.

Şekil 14: Leonardo Da Vinci Yaş Otu Bitki Çalışması, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1507

Şekil 15: Leonardo Da Vinci, Menekşe Çalışması, Windsor Kraliyet Kütüphanesi, 1452

2.3.5 Leonardo Da Vinci'nin Resim Sanatı

Leonardo Da Vinci Hümanist bir anlayışa sahiptir. Kişiliği hakkında çok tartışılmış ve çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Leonardo, eserlerini hep yarım bırakmış ve tamamlamamıştır. Bu duruma sebep olarak da maddi ve teknik imkânsızlıklar,

zamanından çok ilerde yaşaması, ayrıca birçok bilim dalına öncülük etmesi gibi nedenler gösterilmektedir. Resim alanında yaptığı çalışmalar hayatının sadece belli alanını kapsamaktaydı. Resmi hayatının odak noktasında bir yer olarak görmemiş, diğer yaptığı çalışmalar için bir tatbikat niteliğinde görmüştür. Zaten onun mekanik, müzik, mimarlık, fizik, anatomi, müzik gibi alanlardaki çalışmalarını yaptığı resimsel çizimlerini topladığı kitaplarından anlamaktayız. Resim sanatı, Leonardo Da Vinci için insanın kişiliği ve bilgisinin sentezidir. Leonardo resmin, resmi yapan sanatçının bütün bilgilerinden kuvvet alıp bir sentez şeklinde ortaya çıkması gerekmekte olduğunu söylemiştir. Nitekim Leonardo, Mona Lisa portresini yaparken o psikolojiyi ortaya koymak için müzikten faydalanmış ve o tebessümü yakalamayı başarmıştır (Altuna, 1970). Buradan da anlaşılacağı gibi Leonardo Da Vinci yaptığı tüm çalışmaları bilimsel bilgiye dayandırmış ve müspet bilimlerdeki bilgilerini resim sanatı ile bağdaştırmış ve tüm bunları en ince ayrıntısına kadar formüle etmiştir. Yaptığı çalışmaları çok büyük gözlem gücüyle yapmıştır. Örneğin bir atın dört nala gidişini (Şekil 16, 17) defalarca gözlemlemiş ve doğru açığı yakalamak için çok titiz bir şekilde çalışmıştır. Yaptığı çalışmalarla çağının sanat anlayışının çok ilerisinde eserler vermeyi başaran Leonardo'nun bugün bile çizimleri gizemlerini korumaktadır. Aslında tüm bunlar onun hiç boş durmadan, tüm zamanını planlayıp, her şeyi belli bir sisteme göre yapmasından kaynaklanmakta olduğu söylenmektedir.

Leonardo Da Vincinin resimlerde seçtiği konulardan bazıları dini konulardır. Örneğin La Cena, Kayalardaki Meryem, San Giovanni Battista, Santa Anna dinden gelmektedir. Bazı konular (Anghiari Savaşı) tarihidir. Kalanlar ise portredir. Yapılan bu resimlerin konularının tüm insanlara hitap edebilmesi ve insanın çevresi ile ilgili varabileceği fikirlerini özetlemesi açısından önemlidir (Altuna, 1970). Usta Sanatçı Leonardo Da Vinci içinde bulunduğu çağın özellikleri çalışmalarında kullanmıştır. Bu çalışmalar bezen bir dini konudan gelmekte bazen de toplumsal bir çerçevede karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal çerçeveden bakıldığında, toplumsal olanın eserlere yansıdığını görür ve o dönem ve o dönemin bakış açısını değerlendirmek açısından büyük önem teşkil etmekte olduğu görülmektedir.

Şekil 16: Leonardo Da Vinci, At Anatomisi Detayı, Royal Collection, Londra

Şekil 17: Leonardo Da Vinci, At Anatomisi Detayı, Güzel Sanatlar Müzesi,
Budapeşte, 1495

Leonardo da Vinci'nin seçtiği insan figürleri gerçekçi karakterlerdir. Bunun yanısıra Leonardo, bu figürlere kendi fikirlerini temsil görevini vermiştir. Leonardo Da Vinci şöyle söylemektedir: “ Akşam olurken erkekleri ve kadınları seyretmek için sokakta durun. Hava karardıkça, buğulandıkça insanların güzelleştiğini göreceksiniz“

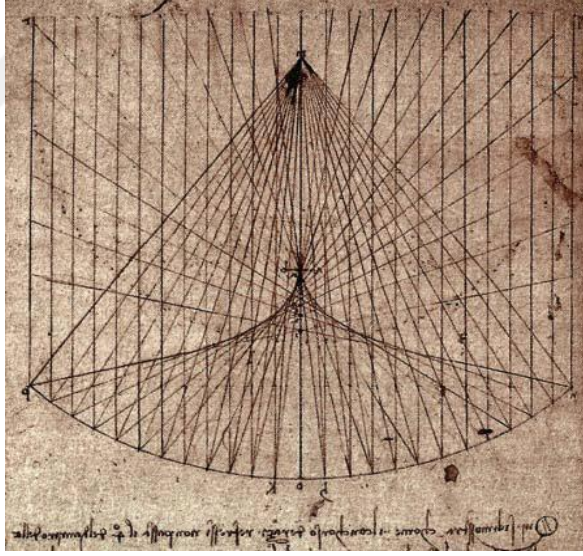
demıştır. İnsanların varlığını kabul etmemizin hava boşluğu ile sağlandığını ve bunun insanları güzelleştirdiğini, yarı-gölge loşluk her şeyin daha güzel görünmesini ve kitle tesiri yaptığını, sert olan çıkıntıların yumuşamasını sağladığını söylemiştir. Böylelikle Ton Perspektifi de yeni bir gelişme olarak resim sanatına girmeyi başarmıştır. Leonardo Da Vinci yaptığı eserlerde renkleri son derecede tabii bir rensizlik içerisinde yapmıştır. Bu onun renk bilgisi olmadığı anlamına gelmemekte aksine renklerle ilgili son derecede derin bilgisi bulunmaktadır. Leonardo Da Vinci resimlerini yaparken dikkat ettiği hususlardan biriside, resimlerdeki ruh durumunun ifadesiydi. Bunu en güzel yansıttığı eseri (Şekil 18) “La cena”dır. Bu eserin kompozisyonuna baktığımızda her biri diğerinden farklı havarilerin yüz ifadelerinin de birbirinden çok farklı olarak yansıtılmış olduğunu görmekteyiz. (Güvemli, 1964). Leonardo Da Vinci, resimlerinde figürlerin birbiri ile olan kompozisyon ilişkisine son derece dikkat etmiştir. Oluşturduğu figürlerin her biri kendi içerisinde bir anlama bürünmüştür. Usta sanatçının eserlerini incelediğimizde figürler birbirinden bağımsız değil, adeta birbirinin tamamlayıcısı olduğu görülmektedir. Bunun en güzel örneklerini Son Akşam Yemeği adlı eserinde görülebilir. Bu eserde figürlerin hareket ve ruh halleri son derecede güzel bir kompozisyon içerisinde verilmiş olduğu görülmektedir.

Şekil 18: Leonardo Da Vinci, La Cena, 1495-8

2.3.6 Leonardo Da Vinci'nin Optik Çalışmaları

Leonardo Da Vinci'nin resimlerinde perspektif bilgisine duyduğu ihtiyaç, Leonardo'yu optik bilimine yöneltmiştir. Leonardo da Vinci Verrocchio'nın atölyesinde çalışmaya başladığı günden beri, mercekleri biliyor, bunu yanında çukur ayna kullanmaya da uzak değildi. Yaşamının büyük bir bölümünü optik bilimiyle uğraşmış, ışığın gün içerisinde değişmesinin geometri ile ilişkili olduğunu biliyordu. Işınları kusursuz bir diyagramda incelemiş, küre aynalarda, ışınların merkezi eksen boyunca belli bir yerde bir araya geldiğini (Şekil 19) göstermiştir (Capra, 2009). Işık çukur bir aynada nasıl bir yol aldığını yaptığı çizmelerle de anlatmıştır. Leonardo Da Vinci, Optik çalışmaları hayatının önemli bir bölümünü teşkil etmiştir. Optik bilimi ile bu kadar yakından ilgilenmesinin sebebi onun bilime olan ilgisinden kaynaklanmaktadır. Bu yüzden küresel bir aynada ışığın geçtiği düzlemleri defalarca hesaplamış ve bu ışınların hangi aralıklarla ve hangi yollardan geçtiğini doğru bir şekilde bizlere göstermiştir.

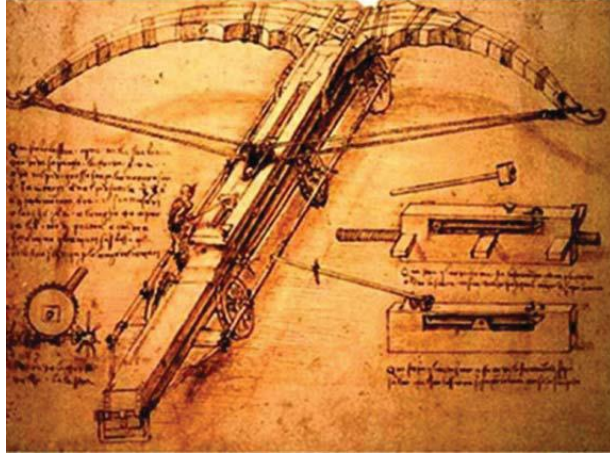
Şekil 19: Leonardo Da Vinci, Küresel Aynada Işığın Geçtiği Yollar, 1487

2.3.7 Leonardo Da Vinci'nin Mühendislik Çalışmaları

Gelmiş geçmiş zamanın eşine nadir rastlanan çok yönlü bilim adamlarından biri olan Leonardo, aynı zamanda teknolojiye de ilgi duymuş ve geliştirdiği birbirinden farklı tekniklere ilişkin düşüncelerini 1448'de Milano dükü Lodovico Sforza'ya gönderdiği bir mektupta dile getirmiştir. Leonardo Da Vinci gönderdiği bu mektubunda her biri mühendislik yönünü açığa vuran bir kanıt özelliğindeki, nasıl köprü yapılacağından,

düşmana ait köprülerin nasıl imha edileceğinden, merdivenlerden, toplardan ve diğer savaş araçlarından, kuşatma ve hendek açma teknik ve yöntemlerinden bahsetmiştir. Bu mektuptan da anlaşılacağı gibi Leonardo'nun ilgi gösterdiği kocaman yaylar, helikopter, denizaltı gibi birçok araçları, tasarlamak istemektedir (Şekil 20, 21). Leonardo Da Vinci o zamanlarda makinelerin bir ihtiyaç olduğunun farkındaydı. İleriyi gören zekâsı ile bugün sürekli gündemde olan çevre kirliliği ile ilgili de çalışmalar yapmış bunun olumsuzluklarını ortadan kaldırmayı planlamış, su ve hava gücünden faydalanılması gerektiğini söylemiştir. Hava gücünü önemli bulan Leonardo, hava gücünü sadece yel değirmenlerinde değil, kuşlar nasıl uçuyorsa, o şekilde de yararlanılabilirliğine değinmiştir. Böylece Leonardo kuşların o esnekliğini ve süzülüşünü, kanat çırpışını, yere nasıl indiğini çok iyi gözlemlemiştir. Onun bu çalışması havacılık alanında da öncü niteliğindedir (Topdemir, 2012).

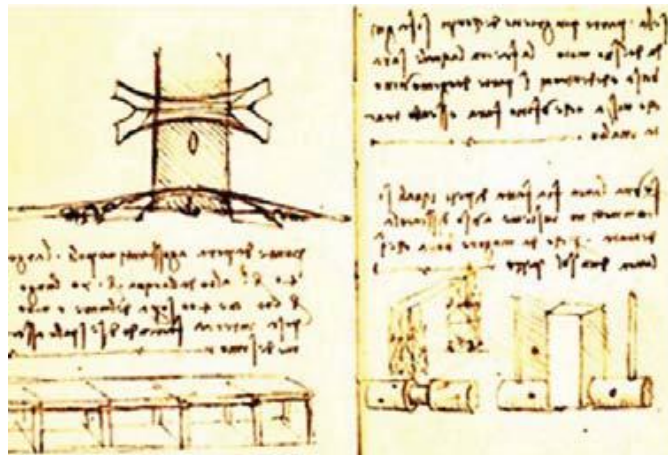
Leonardo Da Vinci'nin tüm bu çalışmaları o dönem bilim insanları ve ondan sonraki bilim insanları tarafından takdir görmüştür. İnsanlığın hizmetine sunulan bu tür çalışmalar teknoloji ve bilimin gelişmesi açısından ön ayak olmuştur. Aslında yaptığı tüm bu çalışmaların altında yatan gizem onun çok yönlü bir bilim adamı olmasından kaynaklanmaktadır. Çevresinde işe yarar ne varsa ilgi duymuş, ilgi duyduklarını sürekli araştırıp gözlemleyerek daha yeni tasarımlar icat etmiştir. Bunlardan bazıları kabul görürken bazıları kabul görmemiştir. Leonardo Da Vinci Milano'da yaşadığı zamanlarda, yaptığı icatlarla mühendislik alanında çığır açmış, yaptığı buluşlardan bir kaçını 1505 yılında II. Beyazıt'a bir mektup yollayarak söylemiştir. Leonardo bu mektupta bahsettiği açıklama Haliç üzerine tasarlamış olduğu bir köprü, (Şekil 22) gemilerde biriken suyu tahliye edecek su çarkı ve rüzgâr değirmenidir. Fakat mektubunda belirttiği bu öneri kabul edilmemiştir (Topdemir, 2012). Leonardo Da Vinci içinde yaşadığı topluma büyük faydası olmuş dahi bir sanatçıdır. İçinde bulunduğu toplumun dışında başka uluslara da faydalı olmanın yollarını araştırmış ve bir takım çalışmalar ve projeleri tasarlamıştır. İster sanat alanında ister teknik ya da bilim alanında her türlü düşünce Leonardo Da Vinci'nin kendi benliğinde olan şeylerdir. Bu olan şeylerin bir şekilde dışa yansımaları olarak bu durum tanımlanabilir.

Şekil 20: Leonardo Da Vinci, Dev Tatar Yayı, Atlanticus, f. 149a Kodeksi, 1488-89

Şekil 21: Leonardo Da Vinci, Helikopter Tasarımı, El yazması, B, f. 83v
Kodeksi, 1489

Şekil 22: Leonardo Da Vinci, Haliç Köprüsü Projesi, Fransa Enstitüsü, (Codex
Leicester), 1503

2.3.8 Leonardo Da Vinci'den Bazı Eserler

Leonardo Da Vinci'nin çok yönlü bir sanatçıdır. Çok yönlü bir sanatçı olması yönüyle dönemin diğer sanatçılarından bir adım daha önde yürümesini sağlamıştır. Yaptığı çalışmaların birçoğunu tamamlamamış yarıda bırakmıştır. Leonardo kendisini bir sanatçı olarak değil mühendis olarak görmekteydi fakat o hem ressam, heykeltıraş, mimar, mühendis, doğa bilimleri, tıp ve felsefeye hâkim biri olduğu görülmektedir.

Leonardo Da Vinci enselerinde tatlı ve şirin manzaraların, rahat ve akıcı bir şekilde ortaya konan konturların aşığı olan bir sanatçıydı. Zor olan bir şeyle karşılaşmaktan hoşlanmaz, her zaman rahat ve hoşuna giden şeylerin olmasını isteyen bir sanatçıydı. Leonardo Da Vinci ortaya koyduğu enselerinde büyük bir ruh zenginliği bulunmaktaydı. Bu durum onun eserlerindeki figürlerin pek fazla etli olmayışından kaynaklanmaktaydı. Usta sanatçının eserlerinde kullandığı renkler pek parlak değildir. Kırmızı ve pembe renkler onun eserlerinde hemen hemen yok gibidir. Leonardo Da Vinci eserlerinde ortaya koyduğu gölgeleri onun tüm hayatında görebiliriz. Hayatına dair bir takım özellikleri saklaması belkide onun gölgelere olan sevgisinden ileri gelmekteydi. Hayatındaki gizli bir takım özellikleri kıskançlıkla saklamaktaydı (Yetkin, 1966). Usta sanatçı Leonardo Da Vinci'nin eserlerine baktığımızda çok fazla renk armonisini görememekteyiz. Bu durum Leonardo Da Vinci'nin renk bilmediği anlamına gelmemektedir. Leonardo Da Vinci eserlerinde renkleri çok iyi kullanmasını bilmiştir. Doğaya ait gözlemlerini açık havaya çıkararak yapmaktaydı. Örneğin bir ağacın gün içinde görünüşünü defalarca çizmiş, günün belli saatlerinde ağaç üzerine düşen ışığı değişik açılardan eskizlerle resmetmiştir. Usta sanatçı Leonardo Da Vinci'nin bazı eserleri aşağıda verilmiş olup bu eserler le ilgili bazı özellikler belirtilmiştir.

Şekil 23: Andrea del Verrocchio, Leonardo Da Vinci, Tobias ve Melek, Ulusal Galerii, Londra, 1473

Resim 1470'lerde Floransa'da Andrea del Verrocchio'nun atölyesinde yapılmıştır. Resme dikkatlice ve titizlikle incelediğimizde iki farklı kişi tarafından yapıldığı hemen göze çarpmaktadır. Resimde (Şekil 23) köpek ve balık ile ilgili kısmın Leonardo'ya ait olduğu söylenmektedir. Ahşap üstü zamklı boya biçimindedir. Boyut olarak 83,6 x 66 cm boyutunda bir resimdir (Kemp, 1970).

Şekil 24: Andrea del Verrocchio, Leonardo Da Vinci, İsa'nın Vaftizi, Uffizi, Floransa, 1476

Bu resim Andrea del Verrocchio'nun resmine katkı olarak yapıldığı bilinmektedir. Floransa'daki Salvi için yapıldığı söylenmektedir. Bu resmi (Şekil 24) Leonardo'nun

bir melek eklediği ve bu melek tabloyu izleyene en yakın olan melek olduğu söylenmektedir. Arkadaki su ve resmin geniş yüzeyinde yer alan yağlı boya sırlar, Leonardo'dan izler görülmektedir (Kemp, 1970).

Şekil 25: Leonardo Da Vinci, Meryem'e Müjde, Uffizi, Floransa, 1473-4

Eser (Şekil 25) Andrea del Verrocchio ve Leonardo Da Vinci'nin ortak olarak yaptığı resim olarak karşımıza çıkmaktadır. Resimdeki arka plan ve meleğin yapımında Leonardo'dan izler taşımaktadır. Bu resmi yaparken Leonardo Da Vinci çok hafif fırça vuruşları ve kurşunsuz boya kullanmıştır. Ayrıca bu eser Leonardo'nun izlerini taşıyan ilk eser olması bakımından önemli bir yere sahiptir. Gözlem gücü son derece iyi bir resim olmakla birlikte titiz bir çalışmanın ürünüdür. Leonardo Da Vinci yaptığı tüm çalışmalar belli bir gözlem gücü ve ısrarlı azminin sonucunda ortaya çıktığını bilmekteyiz. Çalışmalarının çoğunu yarım bırakmış olsa da bu çalışmalar yarım haliyle bile döneme ve dönemden sonrasına damgasını vurmaya başarabilmiştir.

Leonardo Da Vinci'nin yaptığı her alandaki çalışmaları onun sanata verdiği önemden kaynaklanmaktaydı. Ömrünü sanata adayan usta sanatçı, ışığın, renklerin, gölgelerin, perspektifin özelliklerini bu amaca hizmet etmek için incelemiştir. İnsan ve hayvan bedeninin gizli kalmış açıkta olmayan yönleri onun hep dikkatini çekmiş ve buda onu bu yönleri keşfetmeye itmiştir. İçinde yaşadığı dönem itibarı ile herkesin kolaydan şöhret sahibi olma yolunu seçtiği bir zamanda Leonardo Da Vinci zor olanı seçmiştir. Zor olan onun için bir hayranlık olmuş bu zor yanları keşfetme yolunu kendisine rehber edinmiştir. Hayatı ile ilgili yapılan araştırmalar da onun sanatı her şeyin üstünde tuttuğunu göstermiştir. Leonardo Da Vinci eserleri teknik alanda olduğu gibi fikir alanında da belli bir araştırmanın ürünleriydi (Yetkin, 1966).

Şekil 26: Leonardo Da Vinci, Karanfilli, Madona ve Çocuk İsa, Alte Pina Kothek, 1475-76
Münih, Aite Pinakothek, 1475-6 dolaylarında yapılan bu tabloda (Şekil 26) büyük bir hırs ve rahatsız edici bir etki yaratma çabası hissediliyor (özellikle de yağlıboya ortamının kullanımında). Bu da Leonardo'nun "Bakire ve Çocuk" tarzını yeniden canlandırma yolundaki ilk adımlarını bizlere ifade etmektedir. Tabloda dışarıdaki bulunan manzara Leonardo'nun Felemenk sanatına olan yoğun ilgisini yansıtıyor olabilir (Kemp, 1970).

Şekil 27: Leonardo Da Vinci, Ginevra De Benci'nin Portresi, Washington Ulusal Sanat Galerisi, 1475-8

Ginevra de' Benci'nin portresi (Şekil 27) arkası resimli Washington, Ulusal Sanat Galerisi, 1476-8 dolayları model, Floransalı Lorenzo il Magnifico'nun çevresindendi ve Venedik Elçisi Bemardo Bembo'da uyandırdığı aşkı öven saray şiirlerine konu

olmuştur. Verrocchio tarafından yapılmış bir büst düzenlemesi, yüzey etkisinin ve atmosferin gösterişli natüralizmiyle birleştirilmiştir. Arkasındaki simgesel motif, resmin muhtemelen modelin ellerini içeren alt kısmından kesilmiş olduğunu gösteriyor (Kemp, 1970).

Şekil 28: Leonardo Da Vinci, Modonna ve Çocuk İsa, St Petersburg, Ermitaj, 1479-80

Leonardo'nun anne ile çocuk arasında bulunan ilişkiye yeni bir komplekslik, enerji ve duygusal tepki yoğunluğu bağışladığı, çok küçük, konsantre bir resim özelliğini göstermektedir (Şekil 28). Kompozisyon Leonardo'nun yenilikçi "beyin fırtınası" çizim tarzının sonucudur (Kemp, 1970).

Şekil 29: Leonardo Da Vinci, Müneccim Kralların Tapınması, Uffizi, Floransa, 1479-81

Siparişin kompleks koşullarını düzenleyen 1481 tarihli bir yazılı belgenin konusu olan ve Floransa dışındaki San Donato a Scopeto için ısmarlanan büyük panel, ressamın Milano'ya gitmesi üzerine yarım kalmıştır. Bu resimde (Şekil 29) Leonardo, Yüksek Rönesans diye adlandırılacak olan şeyin temel öğelerini, müthiş bir figür kompleksliğini şahane bir kompozisyon orkestrasyonu ile birleştirerek ortaya koymuştur (Kemp, 1970).

Şekil 30: Leonardo Da Vinci, Madonna Ve Yün Eğiren, Öğrencilerle Birlikte Özel Koleksiyon, 1511-7

Leonardo'nun 1501'de yani Floransa'ya dönmesinden sonra, bu konuyu ele alan küçük bir resim (Şekil 30) üstünde çalışmakta olduğunu gösteren belgeler mevcut. Hami, birbirini ardına pek çok Fransız kralının devlet bakanlığını yapmış olan Florimond Robertet'ti. Robertet, resmini 1507'de Blois'te teslim almış görünüyor. Yapılan teknik incelemeler sonucunda, her iki versiyonun da alt katmanlarında, Leonardo'nun aynı konulu iki resmin yapımıyla bizzat ilgilendiğini gösteren çarpıcı derecede kompleks ve benzer çizimler keşfedildi. Resimlerden hangisinin Robertet'e gittiği şimdilik kesin olarak bilinmemektedir (Kemp, 1970).

2.4 Leonardo Da Vinci'nin Kullandığı Teknik ve Yöntemler

2.4.1 Sfumato Tekniği

Erime; Buharlaşmak ve yok olmak (Turanî, 2004). Sfumato İtalyanca anlamı duman demektir ve fumo kelimesinden türetilmiştir. Bu kelime sisli, dumanlı anlamlarına gelmektedir. Figürlerde çizgiler yumuşak olarak çizilmiş, manzara derinleştikçe de soluklaşma başlamaktadır. Bu teknik resme derinlik kazandırmaktadır. Leonardo Da Vinci resim üzerine yazılar yazarken kendi kullandığı sfumato tekniği ile ilgili şunları söylemiştir: “ışık ve gölge, çizgi ve kenarları olmadan harmanlanmalıdır, duman gibi” diye belirtmiştir (Nedret, 2018). Leonardo Da Vinci'nin eserlerinde ışığın etkisini daha iyi vurgulamak için geliştirdiği çok önemli bir tekniktir. Leonardo Da Vinci resimleri çizdikten sonra, resimdeki figürlerin dış hatlarını resmin arka kısmında bulunan manzara ya da fon la kaynaştırıyordu. Bu tekniği uygularken ışıklı kısımları daha net ve doğru bir şekilde çiziyor, resimdeki gölgeli kısımları ise bulanık ve belli belirsiz bir şekilde çiziyordu. Daha sonra da görenleri hayrete düşüren gerçekçi eserleri üretiyordu (Turanî, 2004). İlk defa Leonardo Da Vinci tarafından kullanılan bu teknik resimlerde ya da çizimlerde renk ve tonlar arasında yumuşak geçişleri sağlayan bir tür gölgeleme yöntemidir. Leonardo bu tekniği genelde aydınlık alanlardan karalık alanlarda geçişlerde kullanmıştır. Bu tekniğin resimlerde kullanılmasıyla birlikte resim yeni bir boyut ve anlam kazanmıştır. 15. Yüzyıl keskin olan çizgileri yerine yumuşaklığa bırakmıştır (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, “Sfumato” , Cilt III. 1398).

Rönesans'ın olgunluk döneminde gerçekçi olan görüntüler resimde daha yumuşayan tonlarla ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Leonardo Da Vinci bu özelliği sfumato adını verdiği teknikle yapmıştır. Leonardo bu teknikle resimde bulunan dış hatları yumuşatarak resimde özgünlüğü yakalamıştır. Gece ve gündüz, karanlık ve aydınlık noktalar resimde önemli olmaya başlamıştır. Bu tekniği ile usta ressam, erken dönem Floransa resminde usta olduğunu, hem de erken dönem Floransa dönemini arkasında bırakıp ilerlediğini ortaya koymuştur. Eskiden resimde yer alan sert katı ve kendini açıkça gösteren konturların yerine figürlere canlılık veren ışık-gölge geçişleri, konturların gölgede eritilmesiyle bambaşka bir ruh resme girmiştir. Leonardo Da Vinci sfumato tekniği ile gölgelere birer anlam yüklemiştir. Bundan sonra gölgelerde belli bir ışık ve renk var olmuş ve resimdeki o anlamsız hava yok olmuştur (Eser,

2013). Leonardo Da Vinci'nin kullandığı sfumato tekniği ışık ve gölgeler arasındaki ortaya çıkan belirsizlik kuantik nesnelere arasındaki belirsizliği çağrıştırmaktadır. Leonardo Da Vinci resme puslu izlenim veren sfumato tekniği ile resimlere belli bir gizem havası katmasının yanında, siyah ve beyaz dışında da var olabileceklerine gönderme yapmış olabilir (Yıldırım, Neziroğlu ve Erten, 2009).

Leonardo Da Vinci'nin "Mona Lisa" adlı tablosu sfumato tekniğini göstermesi açısından önemli bir eserdir. Leonardo da Vinci sfumato tekniğini ilk kez Mona Lisa adlı tablosunda (Şekil 31) ustaca kullanmayı başarmıştır. Leonardo Da Vinci bu tabloda ışık ve gölgeyi çok iyi kullanmayı başarmıştır. Sanatçı en tatlı güzelliğin akşamdan geldiğini, şiddetli ışığın tatsız olduğunu, karanlık olanında görmeye engel olduğunu belirtmektedir.

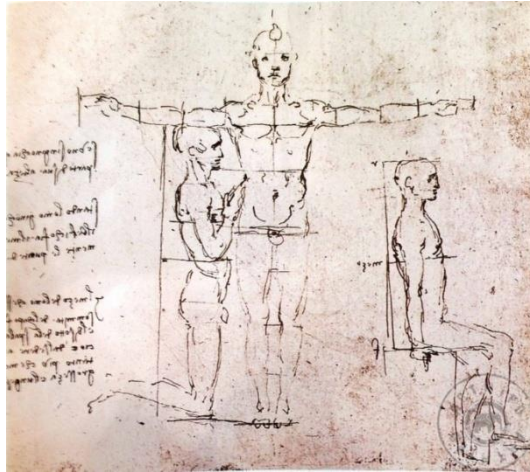
Şekil 31: Leonardo Da Vinci, Mona Lisa, Louvre Müzesi, Fransa, 1503-1507

Leonardo Da Vinci'nin geç dönem eserlerinden biri olan Mona Lisa adını verdiği eserinde, tempera hazırlığından sonra çok katmanlı saydam glaze uygulamasıyla sfumato tekniğinin etkisi ortaya çıkarılmıştır. Bu gün bile figüratif resim yapan sanatçıların önemle inceleyip üzerinde durdukları konulardan birisi de sfumato tekniği olduğu söylenebilir. Ressam Leonardo Da Vinci kendinden sonraki ve günümüz sanatına en önemli katkılarından sadece biri olan sfumato tekniği sanat eğitimi alan bireylerin, bu tekniği en ince ayrıntısına kadar inceleyip kendi oluşturacağı resimlere de uygulaması gereken bir teknik olduğu söylenebilir. Sanat eğitimi alan birey, bilen ve bildiğini özümseyen bir anlayış içinde olmalıdır. Bilen bir

özne de gerçek olanı yakalamak için farklı fikirler ortaya atmalıdır. Araştırdığı şeyin önemini iyi bilen birey bunun hangi yöntem ve teknikle yapıldığını özümseyip, özümstediklerini de kendi süzgecinden geçirirse bir şeyler yapma çabası içerisine girebilir. Bunun içinde önceki bilgilerden ve deneyimlerden yeteri kadar faydalanmalı, gözlem gücünü çok iyi yapıp bir sentez ortaya çıkarmalıdır.

2.4.2 Anatomi Çalışmaları

Leonardo Da Vinci' sanat ve sanat eğitime en büyük katkılarından biriside anatomi bilimini çok iyi biliyor olmasıdır. Leonardo da Vinci, “ Bütün kesin bilginin anası deneydir. Deneyden gelmeyen zannımca boştur ve yanımlarla doludur.” Diyerek bilime verdiği önemi bu sözleriyle dile getirmiştir. Leonardo da Vinci'nin savunduğu en önemli şeylerden biriside sanatçıların bir eser ortaya koymadan önce deney ve gözlemlerini çok iyi yapmış olmasıydı. Usta sanatçı Leonardo'nun yaptığı çalışmalara bakıldığında da bu açıkça görülebilir. Leonardo da Vinci sanatla anatomiye birleştirmiş ve iki unsurunda birbirinin ayrılmaz bir parçası olduğunu yaptığı çalışmalarla göstermiştir. Leonardo da Vinci kadavralar üzerinde çok detaylı bir şekilde çalışmış ve deri ve iskelet arasında ne varsa hepsini hissederek ve dokunarak çalıştığı söylenmektedir.

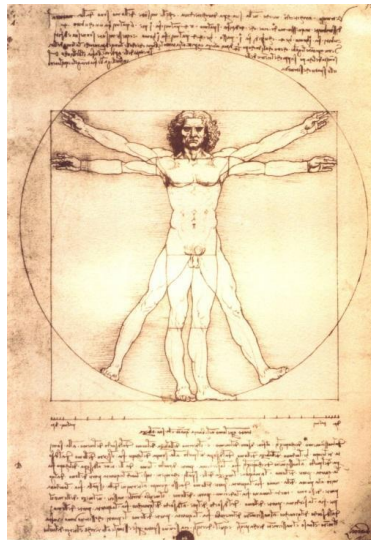

Şekil 32: Leonardo Da Vinci, Bilimsel Çalışması, İnsan Anatomisi

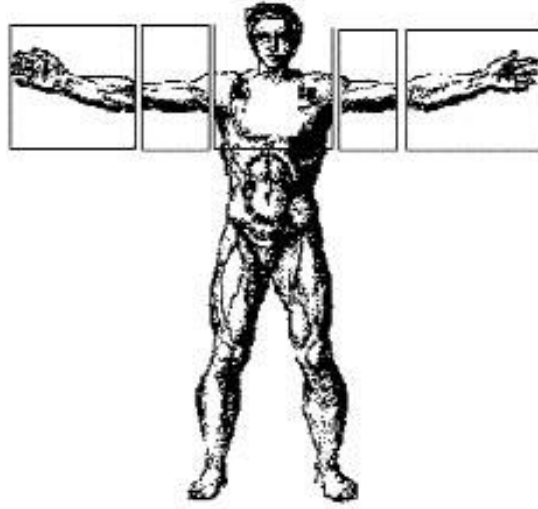
Leonardo Da Vinci sanat ve bilim arasındaki artistik anatominin anlamını oluşturan bir kişidir. Yaptığı anatomik çizimleri en ince ayrıntısına kadar düşünmüş ve anatomi bilgisine bu çizimler temel oluşturmuştur. Öncesinde var olan yanlış bilgilerin önüne set çekmiş, insan bedeninin dış yapısını anlamak için, insan bedeninin iç yapısını çok

iyi bilmek gerektiğini, bir ressamın hangi hareketin hangi sinir kası sayesinde olduğunu iyi bilmesi gerektiğini, bunun içinde sinirlerin, kemiklerin, tendonların ve kasların anatomisini iyi bilmesi gerektiğini söylemiştir. Leonardo Da Vinci başarıya giden yolun ancak kesintisiz bir çalışma ile başarıla bilineceğini savunmuş, görünen dünyanın özünü iyi kavramış bunu eksiksiz bir şekilde ortaya koymuştur. Rönesans'ın devam eden gerçeklik anlayışını yaptığı gözlemleri ve anatomik çizimlere dayandırarak devam ettirmiştir. Kompozisyon ilkleri ve kuralları için yaptığı çalışmaların gerçekliğinden ödün vermemiştir (Avcı, 2018).

Leonardo Da Vinci tanrının insanı geometrize ettiğine inanıyordu. Bu sebeple de insan vücudunun şekline ve boyutuna büyük önem vermiş ve defalarca bu oraları çizmiştir. Matematikçi Pacioli'nin "De Divina Proportione" adlı eserin oluşturmak için çalışmalar yapmıştır. Vitruvius' tan da etkilenmiş ve 1510 yılında anatomik alanda etkileyici çizimler yapmıştır (Şekil 33). Bunun yanında çizimlerinde el ile birlikte ön kol uzunluğu ve omuz genişliği ile kulaç arasındaki ideal oranları tanımlamıştır (Şekil 34). Bu çalışmayla Leonardo da Vincinin yıllar önce yaptığı bu çalışmanın günümüz Türk erkeklerine ne kadar uyduğu gözlemlenmiştir (Yılmaz, Çıkmaç ve Mesur, 2005). Leonardo Da Vinci anatomi çalışmalarını bir kitapta toplamıştır. Bu çalışmalar anatomi bilimi açısından önemli görülmektedir. Yaptığı çalışmalarda insan kas ve iskelet yapısının nasıl hareket ettiğini yaptığı çizimlerle göstermiştir.

Şekil 33: Leonardo Da Vinci, Vitruvius, Gallerie Dell Louvre Müzesi, 1490

Şekil 34: Leonardo Eşitlikleri Baz Alınarak Yapılmış Çalışma

Avcı (2018) bu konuyu şu şekilde dile getirmiştir:

“Leonardo, Bergamalı Gelanos’un (MS.131-201) öğretilerinden yola çıkarak tıp anatomisi üstüne çalışan Mercantonio della Torre (1481-1511) ile tanışması üzerine başlayan anatomi çalışmaları hakkında kurşun kalem ve mürekkeple notlar düştüğü bir kitap hazırlamıştır. Bizzat teşrih ettiği vücutların kırmızı tebeşirle titiz çizimlerini yapmıştır. Bütün kemiklerin yapısını sırasına göre üzeri sinir ve kaslarla kaplanmış olarak göstermiştir. Kasları işlevlerine göre sıralamış ilkinin kemiklere tutunduğunu, ikincilerin sağladığını üçüncülerin de hareketi sağladığını yazmıştır” (s. 29).

Leonardo Da Vinci’nin Çizim ve araştırmalarla dolu olan 13 tane defterden oluşan el yazması defterleri, önemli bilimsel çalışmalarından oluşan anatomi ile ilgili bilgiler vermektedir. Kas ve damarları en ince ayrıntısına kadar ele aldığı (Şekil 35) bu çizimlerde kemikleri, sinirleri, kasların birbiriyle bağlantısını çizmiştir (Buğra, 2006). Leonardo, desen ve eskizlerin altına sağdan sola ancak aynada okunabilen çeşitli notlar eklemiştir. Bunun yanında Leonardo Da Vinci insan vücudunun her bir hareketini incelemiş bu hareketten doğan değişikliklerin nasıl meydana geldiğini gözlemlemiştir. Yaptığı bu çalışmalar onu iç organlar üzerine düşündürmeye yönelmiş ve beyin, kalp ve akciğerleri vücudun temel taşı olarak görmüştür (Avcı, 2018).

Şekil 35: Leonardo Da Vinci, Omuz ve Boyun Hareketlerinin Anatomik Analizi, Royal Collection, Londra, 1509-1510

Leonardo da Vinci, yaptığı anatomik çalışmalarını tuvalere renkli olarak yansıtmıştır. Işık kaynağının belli bir noktadan gelip nesnelere üzerine nasıl düştüğünü göstermek için Cecilia Gallerani'nin Ermini de insan ve hayvan figürlerini seçmiştir (Şekil 36). Leonardo Da Vinci, burada dik olarak gelen ışığın, yanaklardan çene altına gelerek gölgeli alana yansımalarını rölyef etkisi vererek yapmıştır. Leonardo'nun bu çalışmasına baktığımızda insan ve hayvan anatomisinin benzerliklerini ince ayrıntısına kadar resmettiğini görürüz (Avcı, 2018).

Şekil 36: Leonardo Da Vinci, Erminli Kadın, Czartoryski Museum, Krakow, Polonya, 1484

Bu gün sanat anatomisi ile ilgili dersler eleştirilmektedir. Bunun sebebi ise 19 yüzyıl sonlarında sanat faaliyetlerinin yapıldığı yerlerin giderek loncalara benzediği ve bunun sonucu olarak yapılan faaliyetlerin de sanattan uzaklaştığı, insan yaratıcılığını engellediği yönde olmuştur (Avcı, 2018). Sanatın özüne aykırı olan bu gibi durumlarda sanat eseri üreten bireylerinde yaratıcı olması beklenemez. Bu durum aynı kalıptan çıkmış marangozun yaptığı çalışmalara benzetilebilir. Daha sonra ortaya çıkan bazı görüş ve düşünceler bu alanların sorgulanması fikrini gündeme getirmektedir.

Bu düşünce ve görüşler romantizmle özleşen fikirle, sanatçı ve sanatla uğraşan bireylere bir şeyler yaratabilmenin nasıl olduğunu öğretebileceği ve bireyin bunun için kendini cesaretlendirebileceğidir. Yaşanan tüm bu durumlar daha sonra, antik heykelleri ya da duyguların şematik tercümesine zıt bir bakış açısı geliştiren kişileri, akademilerin işlevlerini eleştirmeye ve bunları sorgulamaya itmiştir. Sanat faaliyetlerinin bu ortamlarda yapılması beraberinde bireylerin daha bağımsız olmasını sağlayacaktır. (Barnard, 2002). Bağımsızlaşan bireylerin sanat adına yapabilecekleri çok şey vardır. Sanat eğitimi alan bireylerin bağımsızlaşmasıyla birlikte, geçmişten aldığı deneyimleri de kullanarak yeni ve özgün biçimler ortaya koyabilecektir.

Sanat eğitiminin belli bir noktaya gelmesi, belli süreçlerden ve belli kurallardan geçmesiyle oluşmuştur. Sanat eğitimi alan birey sanatın kullarını etüt edebilir, sadece kendi çağı ile yetinmeyip çağının gerisinde kalan dönemin sanatçıların da gözlemlemelidir. Böylelikle hem kendi gözlemlerini işin içine katmış hem de geçmiş dönemi etüt ederek bir sentez ortaya çıkarabilir. Bunun yapılabilmesi için Sanat Anatomisi ve Desen gibi dersleri alması gerekmektedir. Burada yaptığı gözlemler ve pratikle de bu işi öğrenebilirler (Avcı, 2018). Güzel Sanatlar Lisesinde verilen desen ve anatomi derslerinde model olarak kullanılan tors üzerinde yapılan incelemeler ve detaylı etüt çalışmaları sonucunda yaratıcı çalışmalar ortaya konulabilir. Bu çalışmaları yapan bireyler Leonardo Da Vinci gibi anatomi alanında önemli eserler veren sanatçıların eserlerini analiz ederek kendi çalışmalarını ortaya koymayı başarabilirler. Birey geçmişi araştırdığında görecektir ki yapılan çalışmalar belli bir gözlem gücünden ileri gelmekte, sıkı ve kesintisiz bir şekilde bol bol eskiz çalışmalarıyla bu işin yapılabilceğinin farkına varabileceklerdir.

Sanatın konusu geçmişten geleceğe her zaman insanı ve insan bedeninin konu almıştır. Sanat eğitimi alan bireyler için insan bedeni çok iyi bir eğitim aracıdır. Günümüzdeki Sanat Anatomisi derslerinde insan bedenin oran ve orantısı, kemik ve kasların birbiriyle olan ilişkisi, insan bedeninin hareket yapısı ve duruş pozisyonları gibi konularda eğitim alınmaktadır. Sanat eğitimi alan bireyler anatomi bilgisini canlı model kaynağından yaptığı çizimlerle daha iyi öğrenmektedir. Yapılan çalışmaların sadece canlı modele başvurulması anatomi bilgisinin oluşmasını yetersiz kılacaktır. Bu sebeple arşivlerde bulunan kaynaklardan da faydalanılması gerekmektedir (Avcı, 2018).

Anatomi bilgisini iyi öğrenmek için bu alanda başarılı olmuş sanatçıların çalışmalarını en ince ayrıntısına kadar incelemeleri gerekmektedir. Bunun içinde anatomi alanındaki çalışmalarıyla çağdaşlarını geride bırakan Leonardo Da Vincinin anatomi çalışmaları sabırla incelenmelidir. Anatomi alanında sayısız eser bırakan Leonardo Da Vincinin çalışmaları bu alanda eğitim alan bireylere yön gösterecektir. Sadece bu alanla ilgili eğitim alan bireyler değil sanatla ilgilenen herkesin öncelikle anatomi bilgisini öğrenmeye ihtiyacı vardır. Bunun içinde bu alanda usta olan Leonardo'nun çalışmaları bu bireylere yön gösterecektir (Avcı, 2018).

2.4.3 Desen Anlayışı

Desen tarih boyunca bazen sanatçılar eserlerini oluşturmak için ön taslak görevi olarak kullanmış, bazen de sanat eğitimi alan öğrenciler için temel eğitim görevini üstlenmiş, bazen de kendisi bizzat bir sanatçının en önemli yapıtı haline gelmiştir. Desen Plastik sanatların tüm alt dallarının faydalanabileceği, tarihe önemli eserlerin bırakılabildiği temel bir disiplin işidir. Desen eğitimi birçok önemli sanatçıya göre resmin temel taşlarından birini meydana getirmektedir (Erol ve Aytekin, 2016).

Eyüboğlu'na (1986) göre: “Desen resmin çatısı, kuruluşu ve iskeleti, en kaba anlamıyla desen, düz bir yüzey üzerine hoşça giden çizgiler, girintiler ve çıkıntılar düzenleme sanatıdır” (s. 35). “Desen ekspresyon (ifade), iç form, plan, modeldir. Desen resmin dörtte üç buçüğünü meydana getirir” (Bigalı, 1999, s. 74). “Resim yapmak ancak desen yapmakla öğrenilebilir. Zira desen çizmek rengin yerini önceden hazırlamak demektir” (MEB, 2012, s. 6). Buradan da anlaşılacağı gibi birçok sanatçı desen üzerine ortak fikirler yürütmüştür. Desen'in resmin temel taşı

olduğunu belirtmişlerdir. Desen çizimleri ile ilgili düşüncelerle aynı yönde birçok açıklamalar mevcuttur. Plastik sanatlarda desen, biçimin ve hacmin, ton ya da yon kullanılmayarak, ister renkli ister renksiz biçimde sade olarak, lekesele ve çizgilerle yapılmasıdır. Bireyin kendi hayalini kurduğu, ya da çevresinde gördüklerini çizgilerle ifade etmesidir (MEB, 2012).

Bunun yanında desen; birçok malzeme ile birlikte sadece çizgisel olarak ortaya koyulan olarak tanımda yapılabilmektedir. Füzene, pastel, karakalem, suluboya, mürekkep, gibi teknikler kullanılarak, manzara, figür, portre, gibi alanlarda daha çok kullanılan desen, günümüz sanatında da kendi başına belli başlı bir resim çeşitli olarak görülmektedir. Plastik sanatlar alanında çalışan bireyler desen eğitimini çok iyi bir şekilde alması ve uygulaması gerekmektedir. Desen eğitimi plastik sanatların eğitimini veren yerlerin vazgeçilmez temel unsurudur (Erol, Aytekin, 2016). Desen çizerken çizgi çok önemlidir. Çünkü çizgi yaratımın referansıdır. Desenin en basit tanımı, çizgi resim olarak ifade edilebilir. Çizgi ile yaptıklarımız dış dünya içerisinde soyut bir yapıya sahiptir. Çizgi sadece şeklin kenar kısımlarında belirmez, renkler arası geçiş yaparken, ışık ve gölgeyi kullanırken yani formların içyapılarında da kendini göstermektedir. Çevremizdeki nesnelere biçimsel yapıları, ışık ve renkleri yalnız çizgi ile gösterilmez. Bunlar açık- koyu tonlarla ve lekelerle de gösterilebilmektedir (Avcı, 2013).

Avcı (2013) bu konuya şu şekilde bir açıklık getirmiştir:

“Görmenin öğretildiği desen ve eskiz çalışmalarında, bir formu üç boyut yanılması ile elle tutacak gibi tasvir etmek ya da duyuları görünür kılmak için sık sık biçime ait her planı açığa çıkaran ışığın algılanmasına ve bütünü görmeye vurgu yapılır. Bunun sebebi ‘batı kökenli sanat eğitiminin model alınmasıdır. Nesnel doğruluğu görmeyi ve görüldüğü gibi resmetmeyi hedefleyen bu eğitimin yaklaşımında, desende biçimlendirme aracı olarak ağırlıklı kullanılan malzeme karakalemidir. Bu malzeme ile bazı öğrencilerin deseninden beklentiler karşılıksız kalabilmekte hatta onu kendi alışkanlıklarına mahkûm edip gelişimini geciktirmekte ve eğitimde zaman kaybına yol açabilmektedir. Oysa sanat eğitimi bünyesinde yürütülen desen

derslerinde, öğrencinin biçimlendirme yeteneğini, çeşitli malzeme ve teknikler ile geliştirebileceği gözlemlenmiştir” (s. 2).

Desen, sanatçı için çok önemli bir düşünme yetisidir. Sanatçının Çizim yaparken aktif bir şekilde düşünmesini sağlayarak ve zihninde düşündüklerini tasarlayarak, desen yolu ile çizimlerine belli bir boyut kazandırma şeklidir. Geçmiş tarihe baktığımızda Rönesans dönemi sanatçıları belli bir kompozisyon oluşturmak için ön çalışma olarak desen çizmişler, böylelikle daha etkileyici sanat eserleri ortaya koyabilmişlerdir. Kompozisyonlarında çizecekleri figürleri derinlemesine araştırmışlar ve en ince ayrıntısına kadar etüt etmişlerdir. Geçmişte çok önemli eserler veren sanatçılar zihinlerini sürekli taze tutmak için desen çizmişlerdir (Avcı, 2013). Rönesans dönemi sanatçıları içerisinde etkileyici çizimleri ile ön plana çıkan sanatçılardan biriside Leonardo Da Vinci'dir. Usta sanatçının desen eksizleri (Şekil 37, 38) çalışılması ve derinlemesine incelenmesi gerektiren önemli eserlerin içinde yer almaktadır.

Desenin önemli görevlerinden biriside eğitici yönünün de olmasıdır. Desen çizen bireyler çizim yaparken bir şekilde görme eksersizini de yapmış olmaktadır. Desen eğitimi bireylerin bu amacını destekler ve bireyin görmeyi en güzel şekilde yapmasını sağlamaktadır. İnsan beyni görmeyi öğrenebilmesi için zihnini ve gözünü aynı anda çalıştırması gerekmektedir. Bu durum kişinin özel çabasının bir ürünüdür. Tüm bunların ortaya konması da çeşitli malzemelerin kullanılması ile gerçekleşmektedir. Desen yoluyla bir nesneyi ya da figürü öğrenmek için, biçim, renk ve ton olarak, tek malzeme ile onu ortaya koymak gerekir. Daha doğrusu o nesnenin biçim ve formlarını çok iyi bir şekilde kavrayıp onu yüzey üzerine de en iyi şekilde ifade etmeyi gerektirmektedir. Tüm bunları sağlarken de zihnin olanaklarını da en iyi şekilde kullanmayı bilmek gerekmektedir. Bu noktada da desen dersinin temel işlevi karşımıza çıkmaktadır. Desen dersi bireye bu becerileri sağlamakta, formların çizerken aynı zamanda bu formları inceleyerek kıyaslama yaptrabilmektedir (Avcı, 2013).

Leonardo Da Vinci, portrelerinde, desenlerinde ve kompozisyonlarında daima ruhtan bedene içten dışa doğru giderek çalışmasını yapmaktaydı. Yaptığı eskiz çalışmalarında oluşturduğu karakterlerin duygularını hareket ve oluşturduğu çehrenin

diliyle hissettirdi. Resimde insan ruhunu yaptığı çalışmalara en güzel şekilde yansıtan ve bu ruhu en iyi yaşatan kişi olarak Leonardo Da Vinci karşımıza çıkmaktadır. Onun bu alandaki gücü sanat eğitimi alan bireyler üzerinde etki yapması kaçınılmazdır. Birey desen çalışmalarında etüt ettiği modelin ruh yapısını da çalışmasına elinden geldiğince yansıtmaya çalışmalıdır. Bu yansıtmayı yine belli bir gözlem gücü ve tekrar tekrar yapılan çizimlerle elde etmek mümkün olacaktır (Yetkin, 1966).

Şekil 37: Leonardo Da Vinci, Asker Kafası Eskizi, Budapeşte Güzel Sanatlar Müzesi, 1504

Şekil 38: Leonardo Da Vinci, Kız Başı Eskizi, Bibl Reale Di Torino, 1483

2.4.4 Füzen Tekniği

Füzen çok eski zamanlardan beri sanatçılar tarafından kullanılmıştır. Karakalemin sağladığı tüm olanakları füzen çok daha fazlasıyla sağlamaktadır. Sanat eğitiminde kullanılan bir malzeme olmasının sebebi olanaklarının çok olmasından kaynaklanmaktadır. Yüzey üzerine uyguladığımızda çabuk dağılan esnek bir yapısı vardır bu yüzden kullanması da zor bir malzemedir. Füzen malzeme olarak üzüm ya da söğüt dallarından yapılmakta ve havası alınmış kaplar içerisinde yüksek derecede fırınlara atılıp burada kömür haline getirilmesiyle kullanıma hazır hale getirilmektedir. Füzen yapısal olarak çok çabuk dağılabilen ve uçucu bir yapıya sahip olan bir malzemedir. Bu sebeple füzen bazıları tarafından çok fazla kullanılmayan bir malzemedir, Ayrıntıların gösterilmesinde oldukça özel çaba sarf ettirmeyi gerektirmektedir. Usta sanatçılar füzen kullanmaktan vazgeçmemiştir. Detay çalışmak isteyen sanatçılar farklı füzen çeşitlerini kullanmışlar ve bunun sonucunda çalışmalarına çok güzel etkiler verebilmeyi başarmışlardır (Avcı, 2013). Füzen kullanmak özel bir çaba ve yetenek gerektiren bir iş olması nedeni ile bazen kullanmaktan kaçınılabılır, fakat sanatçı olmaya aday olmuş isek her türlü malzemeyi de çekinmeden kullanmayı da bilmeyi gerektirmektedir.

Füzeni teknik olarak kullanırken dik olarak tutarsak çizgisel, yatay olarak çalışma yaparsak lekesele tarza çalışmalara katkı sağlar. Bunun yanında açık koyu geçişlerde el ya da fırça ile dağıtarak daha yumuşak bir geçiş sağlayabiliriz. Işık vermek içinde silgi ile silerek ışık verilebilir ve daha etkili bir çalışma ortaya koyabiliriz. Füzenle yapılan çalışmalarda füzen teknik olarak kâğıda tutunması zor bir malzeme olduğu için, yaptığımız çalışmanın dağılmasını önlemek ve sabitlemek için sprey kullanabiliriz. Bu gün bu spreyleler hazır olarak satılmaktadır. Fakat geçmişte füzen çalışan sanatçılar bunu kendileri elde etmişler ve resimlerine uygulamışlardır. Bunu içinde füzeni yüzeyde dağılmadan tutmak için, yüzeyin yapışkan ve dokulu olmasını sağlayan tutkal ve renkli tebeşir elde ettikleri karışımı yapacakları çalışmanın yüzeyine uygulamışlardır. 15 yüzyılda İtalyan sanatçılar tutkallı kâğıt üzerine füzen çalışması yapmışlar ve daha sonrada bu çalışmayı su buharına tutarak sabitlemişlerdir (Avcı, 2013). Rönesans dönemi sanatçılarından Leonardo Da Vinci de füzeni çalışmalarında uygulamıştır. Leonardo konturları eriten ışığın ortaya koyduğu o etkiyi ve hacmi füzen çalışmaları ile yapmıştır (Şekil 39. Leonardo Da

Vincinin sert konturları ustalıklı nasıl erittiğini ve desen üzerindeki ışık geçişlerinin verdiği görsel şöleni görmemek mümkün değildir. Usta sanatçının çalışmaları titizlikle incelendikten ve etüt ettikten sonra çok daha başarılı çalışmalar elde edilebilir, geçmişin bilgi birikiminin sağladığı faydayı bizlerde geleceğe devredebiliriz.

Şekil 39: Leonardo Da Vinci Meryem ve Anna ve Çocuk Yahya, National Gallery, 1507

Gözleme dayalı canlı modelden karakalem desen çalışmalarında formu algılayıp o formu bir bütün içerisinde vermekte güçlük çeken bireyler, desen çizimlerinde füzen tekniğini kullanarak bu zorluğu aştıklarını dile getirmişlerdir. Kendilerindeki bu değişimi fark eden bireyler şu sözleri söylemişlerdir: “Füzen çalıştıktan sonra farklı görmeye başladım; Füzeni denedikten sonra artık formu görüyorum” gibi yorumlar yapmışlardır. Genel ve ortak sorunlar, oran ve orantıda bütünü görememe, formun yapısını algılayamama gibi sorunlardan oluşmaktadır (Avcı, 2013).

Sanat eğitimi alan bireylerin karşılaştıkları bu sorunların temelinde henüz yolun başında olmalarından kaynaklanmakta olduğu söylenmektedir. Bu sorunun çözümü kavuşması için farklı yöntem ve tekniklerle deneme yapılması gerekmektedir. Oran ve orantı olarak bütünü görebilmeleri için desen üzerinde sayısız etütler yapmaları gerekmektedir. Yapılan bu etütler her zaman belli bir yönden değil farklı yönlerden

de olmalıdır. Bu sayede farklı açılardan yapılan bu çalışmalar oran ve orantı olarak modelin gerçeğe daha yakın oranlarla yapılmasını sağlayacaktır. Usta sanatçı Leonardo Da Vinci gibi sanatçılar örnek alınarak yapılan çalışmalar bizleri başarıya daha da yaklaştıracaktır. Desen çalışmalarında öğrencilerin form'u iyi bir şekilde algılayıp bunu kâğıtlarına aktarmaları için canlı model desen çalışmalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin temel sorunlarından biriside model üzerinde oran orantıyı doğru bir şekilde algılayamamaları ve bunu bir bütünlük içerisinde gösterememeleri olduğu bilinir. Modelden desen çalışmalarını geçmişte birçok sanatçı çalışmalarında uygulamıştır. Çalışmalarını sadece kopya yöntemi ile yapan bireyler bunda başarılı oldukları söylenemez. Model üzerindeki formu bizzat gözlemleyip etüt ederek çalışması kopya yönteminden çok daha iyi bir yöntem olduğu söylenmektedir. Leonardo Da Vinci gibi ünlü ustalar birçok kez canlı modeli gözlemleyip yıllarca bu modeller üzerinde çizimler yapmış olduğu görülmektedir.

2.4.4 Perspektif (Rakursi) Anlayışı

Perspektif sözcüğü plastik sanatlarda derinlik yanılsamasının boyama tekniği ya da herhangi bir grafiksel yöntemle elde edilmesidir. Perspektif düzlem üzerinde yer alan nesnelerin giderek küçülmesi, renklerin giderek azalması, resmin ön düzlemden arka tarafa doğru gittikçe belirtisiz olmaya başlaması olarak perspektifi adlandırabiliriz (Aykut. 1978).

Resmin iki boyutlu kısmından üçüncü boyutunu vermek için kullanılan perspektifin iki tane çeşidi vardır bunlar: Renk ve çizgi perspektifidir. Rönesans dönemi ünlü sanatçılarından Leonardo Da Vinci'ye göre üç çeşit perspektif vardır. Bunlardan birincisi nesnelerin bizden uzaklaşması ile nesnelerin azaltıcı perspektifi; diğeri gözden uzağa doğru giden renklerin değişime uğraması ve bunların biçim olarak değişmesi, üçüncüsü ise nesnelerin daha uzakta oldukları zaman nasıl daha az belirgin oldukları ile ilgili olan perspektiftir. Bunların isimlerini şöyle ifade edebiliriz: Renk perspektifi, çizgisel perspektif, azalmanın perspektifi olarak adlandırılmaktadır (Sönmez, 1992).

Sönmez (1992) göre Leonardo'dan şunları aktarmıştır:

“Biliyorsun ki tek düze yoğunluk içindeki bir havada dağlar gibi en uzak bulunan şeyler gözün ile onların arasında yer alan çok fazla atmosfer parçası

yüzünden mavilemiş gibi hemen hemen güneşin doğuda olduğu zamanlarda atmosferin büründüğü renkteymiş gibi görünecektir. Şu halde duvarların üstünden görünen yakınındaki yapıya kendi doğal rengini vereceksin ve en uzaktakine de daha az belirgin ve daha mavimsi bir renk vereceksin. İki kat daha uzakta göstermek istediğin bir başkasını ise iki kez daha koyu bir mavi ile yap ve beş kez daha uzakta görünmesini istediğini de beş kez daha mavi. Bu kuraldan çıkan sonuç şudur ki; belirli bir çizginin üzerinden aynı boyutlardaymış gibi görünen yapılar arasında hangilerinin diğerlerinden daha uzakta ve daha büyük olduğu açık seçik fark edilecektir” (s. 61).

Hava perspektifi adı verilen renk perspektifini ilk kez Leonardo Da Vinci tarafından, bir manzarada atmosferin farklı mesafelerde renkler üzerinde etkisini anlatmak için kullanılmıştır. Hava atmosferinin etkisi ile uzaktaki renkler daha açık bir şekilde görülürken yakındakiler bize daha koyu olarak gözükmektedir. Bu da resim sanatında derinlik yanılsaması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hava perspektifi derinliği olan manzara resimlerinde çokça kullanılan bir tekniktir. Hava perspektifinde renklerin özellikleri, günün hangi saatinde yapıldığı, o anki atmosfer olayları önemlidir. Hava perspektifi yapılırken aydınlık ve güneşli bir günde yapılıyorsa renklerde açık renkte tonlar tercih edilir. Kapalı bulutlu ve sisli bir hava hâkimse gri tonlarda renkler kullanılmaktadır. Hava perspektifinde önden arkaya doğru bir renk sıralaması vardır ve bu geçiş üç aşamada olur. Bunlardan birinci bölüm olan yer en yakın yer olduğu için canlı ve sıcak renkler kullanılır. İkinci orta kısımda ise az görünen soğuk renkler vardır. Son kısımda da gri ve mavi tonlar resme hâkim olmaya başlamaktadır (Rona, 1993). Leonardo da Vinci hava perspektifini en iyi şekilde uyguladığı eseri Mona Lisa (Şekil 40) tablosudur. Bu tabloda arka planda yer olan manzaradaki hava perspektifi dikkat çekmektedir. Leonardo Da Vinci'nin hava perspektifine örnek olarak Mona Lisa adlı tablosu göstermiş olsak ta, yine diğer eserlerinin çoğunda bu yöntemin var olduğunu görebiliriz. Sanat eğitimi alan bireyler bu yöntemleri eğer çalışmalarında kullanacaklarsa usta sanatçı Leonardo Da Vincinin yöntemlerini kullanabilirler. Bu yöntemler kullanırken doğru gözlem çok önemlidir. Yapılan gözlemler çok dikkatli bir şekilde yapılmalıdır.

Şekil 40: Leonardo Da Vinci, Mona Lisa, Louvre Müzesi, Fransa 1503-1507

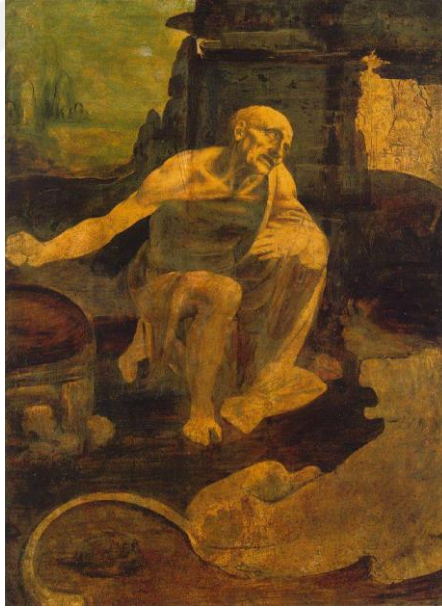
Leonardo Da Vinci bu gözlemleri yaparken hem bilimsel hem sanatsal olarak iki unsuru bir arada kullanmıştır. Doğru tespitler için milimlik açıları, oran ve orantıların bir biri ile olan ilişkisini yerinde tespit etmiştir.

Bunun yanında diğer bir perspektifimizde rakursidir. Rakursi, tek bir figürün ya da nesnenin, derinlik duygusu verilerek ayrıntılı bir şekilde çizilmesi anlamına gelmektedir. Bu teknik kısaltma olarak karşımıza çıkmaktadır. Figür ya da herhangi bir cismin herhangi bir köşesinden ya da alışılmışın dışında bir açıdan da baktığımızda ortaya çıkan bozulmaların yüzey üzerine yumuşatılarak aktarılmasıdır (Erzen, 1997). Rakursi bir bağlamda perspektif hilesi olarak adlandırılmaktadır. Burada önemli olan perspektif kurallarına uygun olarak bir resmin biçimini bozmadan görüldüğü şekilde tuvale aktarma işi olarak algılayabiliriz. Geçmişe baktığımızda Rakursi'yi ustaca kullanan sanatçılardan biri de Leonardo Da Vinci'dir.

Elitok'a (2015) göre:

“ Leonardo Da Vinci'nin ağaç üzerine resmettiği eser olan (Şekil 41) Jerome, yaklaşık 1480 yıllarında yapılmıştır. Eserdeki figür bir deri bir kemik olan adamı kayalıklar arasında gösterir. Kendinden geçmiş olan bu adamı resmin ön planındaki aslan, ağzı açık bir şekilde izlemektedir. Güzelliğin yanı sıra simetri resimde kendini göstermektedir. Aziz Jerome'nin boyun anatomisi

hayranlık uyandıracak şekilde yapılmıştır. Tendon ve kaslarındaki acı net bir şekilde ve incelikle işlenmiştir. Da Vinci'nin insan anatomisini ne kadar mükemmel işlediğini bu resimde görmek mümkündür. Önde yatan aslanın yamuk ve dengeli duruşu oldukça ustalıklarla işlenmiştir. Aslanın kalça kısmından arka sol ayağına doğru kısa ve anatomik yapısı bozulmadan yapılmış bir Rakursi görülmektedir. Figürde, ayak parmaklarından ayak bileğine kadar olan kısmın görünüş açısı itibari ile başarılı bir Rakursi görülür. Sağ diz ile kalça kısmı arasında ki mesafenin kısalığı da ilk bakışta sezilir. Kısaltımdan dolayı anatomide en ufak bozukluk görülmemektedir. Figürün sol elindeki kısaltım bariz olarak görülmektedir. Ön planda yer alan el olduğundan büyük verilmiştir. El ile dirsek arasındaki mesafe oldukça daralmış ve tam Rakursi diyebileceğimiz durumu ortaya çıkarmıştır. Aslanın kuyruğu ve başı ile oturan figür dikkate alındığında ise üçgen bir kompozisyon ve perspektif olduğu da görülmektedir” (s. 36).

Şekil 41: Leonardo Da Vinci, St. Jerome In The Wilderness, Ceviz Ağacı Üzerine Tempera, Vatikan Museums, 1480

Usta sanatçı Leonardo Da Vinci'nin eserleri bugün sanat eğitimi alan öğrenciler tarafından ders olarak incelenebilir. Sanat öğrencileri için birçok eser bırakan Leonardo, bu öğrenciler için bulunmaz bir hazinedir. Öğrencilerin bu çizimlerin kopyalarını yaparak, kompozisyon, desen, perspektif, ışık- gölge bilgileri geliştirebilirler.

2.4.5 Kompozisyon Anlayışı

Yaşar (2010) kompozisyon ile ilgili şu ifadelere yer vermektedir:

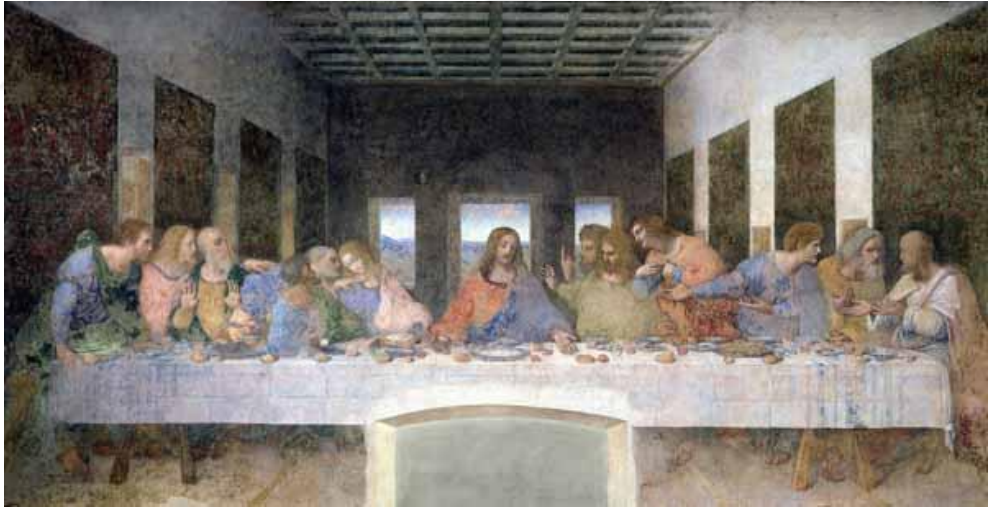
“Kompozisyon kelimesi Latince dilimize geçen “kompozisio” kelimesinden türemiştir. Resim, heykel, edebiyat, müzik, mimari gibi birçok sanat dallarında kullanılmaktadır. Farklı sanat dallarında kompozisyon oluşturulurken farklı malzemeler kullanılır, dolayısıyla da farklı tanımlanır. Kompozisyon resim sanatının en önemli biçimsel unsurudur. Resim sanatının biçimsel malzemeleri açık koyu değerler, renk, biçim, madde, derinlik, yakınlık, hareket ve dengedir. Heykelin malzemesi; taş, metal, mimarinin; taş, toprak, mermer ve metaldir. Müziği sesler, edebiyatı ise dil meydana getirir. Her sanat dalının kompozisyon oluşturma biçimi malzemeyi ya da malzemeyi kullanma şekli birbirinden farklı olduğu gibi hepsinde ortak olan temel nokta sanatın elemanlarının sanatın ilkelerini kullanarak organize edilmesidir. Sonuçta ortaya çıkan; farklı parçaların, nesnelere ve öğelerin belirli bir düzen içerisinde bir araya getirilmesiyle meydana gelen kompozisyon düşüncesidir” (s. 9).

Rönesans dönemi sanatçıları yaptıkları çalışmalarda kompozisyon tekniğini eserlerinde kullanmışlardır. Bu dönemde insan ön plana çıkmış ve insanın bu dünyadaki yeri sorgulanmaya başlanmıştır. Bunun yanında sanatçıların doğaya bakış açısı değişmiş ve doğa ve çevrede olup bitenlere daha duyarlı olmaya başlamışlardır. Bu bakış açıları sanatçıların oluşturduğu kompozisyonlara da yansımıştır. Bu dönem sanatçılarından Leonardo Da Vinci Milano’ya gitmiştir. Bu yıllarda yapmış olduğu Santa Matia Delle Grazie manastırı yemekhanesinin duvarına Son Akşam Yemeği adlı tablosunu yapmıştır (Şekil 42, 43). Bu tablo o dönemin kompozisyon şeması özelliklerini göstermesi açısından önemli bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır.

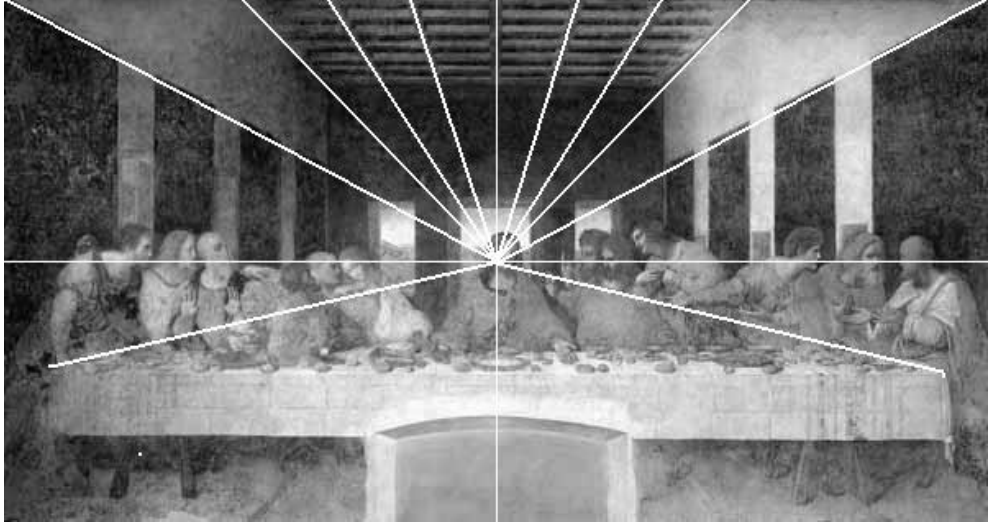
Yaşar’ın (2010) “Son Akşam Yemeği” ile ilgili ifadesi şu şekildedir:

“Resim zaman içerisinde çok zarar görmüştür. Son Akşam Yemeği konusu, İncil’den alınma bir konudur. İsa’nın çarmıha gerilmesi ile sonuçlanan gelişmeler öncesinde, İsa ve havarileri birlikte yemek yemekteydiler. İsa bu yemek masasında havarilerine içlerinden birisinin kendisine ihanet edeceğini söylemiştir. Resim, İsa’nın bu açıklamayı yaptığı anın hemen sonrasında

yansıtmaktadır. Havariler şaşkınlık ve merak dolu ifadelerle bu açıklamaya tepki vermektedirler. Hareketleri ve duruşlarıyla ifade verilmiştir. Ona ihanet edecek kişinin kendileri olup olmadığını sormaktadırlar. Olayın doruk anı verilmiştir. Ortada yer alan İsa'nın iki yanında havariler üçerli dört grup halinde yerleştirilmişlerdir. Bunların arasında Yahuda dirseğini masaya koymuş elinde içi gümüş dolu keseyi tutan figürdür. İsa'nın açıklamasına tepki vererek merakla ona doğru hareket eden Aziz Petrus, farkında olmadan Yahuda'yı diğerlerinden ayırmaktadır. Bu kompozisyon düzenlemesi İsa'nın kaçınılmaz kaderini ima etmektedir. Aynı zamanda resmin yüzeyine, ya da diğer bir deyişle izleyiciye doğru açılan iç mekânda tavandaki uzunlamasına çizgiler ve yan duvarlardaki dörtgen şekillerle verilen çizgisel perspektifin kaçış noktası dikkati İsa'da toplamaktadır. Yine, dış mekâna açılan üçlü pencere dizilişinden ortadaki büyük olan, İsa'nın arkasında adeta bir hale gibi yer almakta ve İsa'nın resmin odağı haline gelmesine katkı sağlamaktadır” (s. 9).

Şekil 42: Leonardo Da Vinci: Son Akşam Yemeği, Santa Maria Dele Grazie, 1498

Şekil 43: Leonardo Da Vinci, Son Akşam Yemeği (Kompozisyon Şeması), Santa Maria Dele Grazie, 1498

Leonardo Da Vinci'nin Milano' da ikamet ettiği sırada yaptığı önemli resimlerden biriside Azize Anna ile Birlikte Meryem ve Çocuk İsa adlı çalışmasıdır. Çalışmada (Şekil 44, 45) figürler doğanın içerisinde yer olmaktadır. Meryem annesinin kucağında oturur vaziyettedir ve çocuk İsa'ya doğru uzanmaktadır. Çalışmaya baktığımızda hareketler ve duruşlar kompozisyon açısından önemlidir. Resimde eksik olan bir arka plan ve onun ön tarafında figürler bulunmaktadır. Bu figürler resimde kompozisyonu oluşturmaktadır. Leonardo bu çalışmasında kompozisyonu oluştururken son derece doğal bir ortam tasvir etmiş ve sfumato tekniğini de yine burada ustaca kullanmayı başarmıştır (Yaşar, 2010).

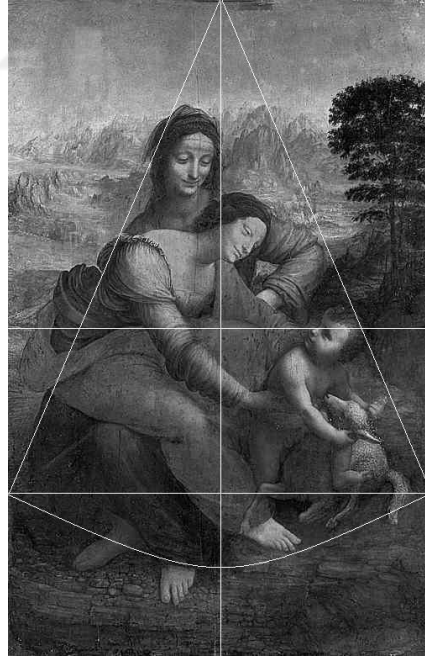
İpşiroğlu ve Eyüpoğlu'a (1946) göre:

“Bu resmin başlıca hususiyeti, bir bakışta kavranması, kendini rahatça kabul ettirmesidir. Bu kolay olmuyor, tabiat belli bir düzene sokmak gayretiyle kazanılıyor. Leonardo, insan suretini bir tek basit şekil içinde toparlamış. Anna, Meryem'i ve İsa'yı içine alan hendesi bir bütün, bir piramit olmuş. Bu sayede az yerde çok şey görmek mümkün oluyor ve dikkatimiz dağılacak yerde toplanıyor. Leonardo'nun zamanına kadar resim sanatında mekâna mı yoksa figürlere mi daha fazla ehemmiyet verildiğini kestirmek her zaman kolay değildir. Bu resimde ağırlık mekândan figürlere geçiyor. Geride bir hayal silikliği içinde görünen manzara, figürleri öne sürerek her birine ayrı bir büyüklük veriyor. Figürler, çerçeve içinde, XV. Yüzyıl resimlerindeki kadar geniş bir yer kapladıkları için, bu büyüklük hissi büsbütün kuvvetleniyor ve üçlü grup bir abide değeri kazanıyor. Manzara derine doğru gitmekle

beraber duvarları andıran kayalıklarla hudutlanıyor, mimari gibi insan çevresi olarak kalıyor” (s. 65).

Şekil 44: Leonardo Da Vinci, Aziz Anna ile Birlikte Meryem ve Çocuk İsa, Paris, Louvre, 1508-1510

Şekil 45: Leonardo Da Vinci, Aziz Anna ile Birlikte Meryem ve Çocuk İsa, Paris, Louvre (Kompozisyon Şeması), 1508-1510

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama tekniği ve verilerin analizi açıklanmıştır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel bir araştırmadır ve durum çalışması yapılmıştır. “Nitel araştırmada durum çalışması, bir olayın yoğun bir şekilde çalışılmasıyla ilgilidir. Durum çalışması katılımcı gözlemleri, derinlemesine görüşmeler ile doküman toplama yoluyla elde edilen ve analiz edilen verilen derinlemesine ve boylamsal olarak incelenmesini içerir.” (Glesne, 2015, s. 30). “Araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (bir durum) ya da belirli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler hakkında çoklu bilgi kaynakları (örneğin, gözlemler, görsel-ışitsel materyaller, doküman ve raporlar) ele alınmıştır. Detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır” (Creswell, 2013, s. 97). Bu çalışmada nitel veri toplama tekniklerinden tarihsel model ve doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır.

3.2 Veri Toplama Araçları

Araştırmada yerli ve yabancı literatürde olmak üzere 250'nin üzerinde kitap, makale, bildiri, rapor ve ders notları olmak üzere doküman incelemesi yapılmış olup araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi yapılmıştır. Birden fazla veri kaynağından yoğun veri toplanması, nitel araştırmaların bel kemiğini oluşturmaktadır (Creswell, 2013). Çalışma konusunun Leonardo Da Vinci'nin kullanmış olduğu yöntem ve teknikler ve bunun yansımaları yönünde kaynak taraması yapılmıştır.

3.3 Veri Toplama Tekniği

Bilgi araştırma ve tarama yöntemi kullanılarak yazılı kaynaklardan bilgi toplanmıştır. Betimsel olarak yapılan analizde elde edilen bilgiler, daha önce belirtilmiş olan temalara göre özeti yapılır ve yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu

doğrultuda literatür taraması ile elde edilen bulgular tez çalışmasının ana problemi ve içeriksel yapılanması ekseninde toplanmaya çalışılmıştır.

3.4 Verilerin Analizi

Bu araştırmanın nitel bir araştırma olması sebebiyle betimsel analiz yaklaşımına uygun olarak tespit edilen bulgular, alt problemler göz önünde bulundurularak ortaya konulmuştur. Nitel analiz, verileri bulgulara çevirme işlemidir ancak bu işlemi yapmanın belirli bir formülü yoktur (Patton, 1990). Betimleme yöntemi ile verilerin analizinde Leonardo Da Vinci'nin kullandığı yöntem ve teknikler ve çalışmalarının etkileri ve ortaya çıkabilecek problemlere nasıl yanıt bulunabileceği araştırılmıştır. Araştırmada toplanan verilerin araştırma problemine ilişkin olarak neleri söylediği ya da hangi sonuçları ortaya koyduğu ön plana çıkartılmaya çalışılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

4.1 Yöntem ve Teknikle İlgili Bulgular

Leonardo Da Vinci'nin çalışmalarında kullandığı yöntem ve Tekniklerden Bazlarına Yönelik Bulgular.

Leonardo'nun kullandığı teknik ve yöntemle ait bazı eserlerin dağılımı tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1:Yöntem Ve Teknikle İlgili Bulgular

Tekniğin-Yöntemin adı	Kullanıldığı Eser	Yapılış Tarihi
Sfumato	Mona Lisa	1507
Hava perspektifi	Mona Lisa	1507
Füzen	Meryem ve Çocuk İsa, ile Aziz Anna	1500
Kompozisyon	Son Akşam Yemeği	1498
Rakursi	Jerome	1480
Desen	Asker Kafası Eskizi	1504

Araştırmada Leonardo Da Vinci'nin bazı çalışmalarına yer verilmiş olup sfumato ve hava perspektifinin kullandığı ilk eseri Mona Lisa adlı eseridir. Leonardo Da Vinci sfumato tekniği ile konturların gölgede eritilmesi ile yumuşak bir geçiş sağlayarak ışık ve gölgeyi en iyi şekilde kullanmayı başarmıştır. Ayrıca hava perspektifi ile Mona Lisa tablosunu incelediğimizde (Şekil37) arka plandaki olmayan ve sonradan konan dağlar ve yolların görünüşü ve renk değişimi en iyi şekilde tabloya yansıtılmıştır.

4.2 Eserlere Ait Bulgular

Leonardo Da Vinci'nin bazı eserleri ve eserleri ile ilgili bilgilerin dağılımı tablo 2'de bulunmaktadır.

Tablo 2: Eserlere Ait Bulgular

Eserin Adı	Kullanılan Malzeme	Tarih
Leda ve Kuğu	Ahşap üstü yağlı boya	1477
Tobias ve Melek	Ahşap üstü zamklı boya	1473
La Belle Ferronniere	Ahşap üstü yağlı boya	1496
Modanna Litta	Tuval üstü yağlı boya	1490
Madonna ve Çiçekli Çocuk	Yağlı boya	1478
Jerome	Ceviz pano üstü yağlı boya	1480
Kayalıklar Bakiresi	Panel üstü yağlı boya	1486
İsa'nın Vaftizi	Ahşap üstü yağlı boya	1475
Vaftizci Yahya	Ceviz panel üstü yağlı boya	1515
Kakımlı Kadın	Panel üstü yağlı boya	1490

Leonardo Da Vinci eserlerinde malzeme olarak oldukça zengin bir çeşit kullanmıştır diyebiliriz. Bunlar arasında ahşap üstü yağlı boya, ahşap üstü zamklı boya, tuval üstü yağlı boya, ceviz pano üstü yağlı boya gibi farklı malzemelerle farklı yöntem ve teknikle yapılmış eserleri bulunmaktadır. Leonardo Da Vinci eserlerinde artistik gelenekleri ve teknikleri kullanmış ve bunu eserlerine en iyi şekilde kullandığı malzemelerle de tablo 2'de görüldüğü gibi yansıtmayı başarmıştır.

4.3 El Yazmaları ile İlgili Bulgular

Leonardo Da Vinci'nin el yazmaları ve bunlarla ilgili bilgiler tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: El Yazmaları İle İlgili Bulgular

Kısaltması	Adı	Bulunduğu Yer	Tarihi
A	Kodeks A	Fransa Enstitüsü, Paris	1492
B	Kodeks B	Fransa Enstitüsü, Paris	1487
C	Kodeks C	Fransa Enstitüsü, Paris	1490
D	Kodeks D	Fransa Enstitüsü, Paris	1508
E	Kodeks E	Fransa Enstitüsü, Paris	1514
F	Kodeks F	Fransa Enstitüsü, Paris	1509
G	Kodeks G	Fransa Enstitüsü, Paris	1516
H	Kodeks H	Fransa Enstitüsü, Paris	1494
I	Kodeks I	Fransa Enstitüsü, Paris	1499
K	Kodeks K	Fransa Enstitüsü, Paris	1504
L	Kodeks L	Fransa Enstitüsü, Paris	1509
M	Kodeks M	Fransa Enstitüsü, Paris	1512

Kodeks H ile Kodeks K'nın her biri üç ayrı el yazmasından oluşmaktadır. Kodeks I, iki ayrı el yazmasından oluşmaktadır.

4.4 El Yazmaları ile İlgili Bulgular

Leonardo Da Vinci'nin el yazmaları ve bunlarla ilgili bilgiler tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: El Yazmaları İle İlgili Bulgular

Kısaltması	Adı	Bulunduğu Yer	Tarihi
Tr	Trivulzio Kodeksi	Sforza Şatosu, Milano	1492
Ad	Codex Atlanticus	Ambrosius Kütüphanesi, Milano	1487
Ar	Arundel Kodeksi 263	British Library, Londra	1518
For I	Forster Kodeksi I	Victoria ve Albert Müzesi, Londra	1505
For II	Forster Kodeksi II	Victoria ve Albert Müzesi, Londra	1505
For III	Forster Kodeksi III	Victoria ve Albert Müzesi, Londra	1490
Lei	Leicester	Bill Gates Koleksiyonu, Seattle	1497
W	Windsor Yaprakları	Windsor	1495
An A	Anatomi A Yaprakları	Windsor	1493
An B	Anatomi B Yaprakları	Windsor	1506

Leonardo Da Vinci gözlemlerini kaydetmek için Milano’ da birçok kırtasiye dükkânından aldığı kâğıtlara notlar tutmuştur. Koleksiyondaki beş defter 1876 yılında müzeye atanan John Forster’ dan sonra, Forster kodları adı verilen tablo 4’ de görüldüğü gibi üç koda (birkaç sayfadan oluşmakta olan ciltli bir kitap) bağlanmış olmaktadır. Forster Kodeksi I, II her biri iki ayrı el yazmasından oluşmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç

Leonardo Da Vinci'nin kullandığı yöntem ve teknikler sanat eğitimi alan bireylerin önemle üzerinde durması gereken bir konudur. Bu çalışmada Leonardo Da Vinci'nin sanatı ve sanatını ele alış şekli somut olarak anlatılmış, sanat eğitimi alan bireylere yol göstermesi amaçlanmıştır. Leonardo'nun bilimsel olandan yola çıkarak, gerçekliği nasıl sorguladığı, deneyden gelen bilginin boş olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Başarılı olmanın altında yatan ana etkenin sürekli durmadan aralıksız çalışmada saklı olduğu ve tüm bunlara kişinin bulduğu ya da taklit ettiği yöntem ve tekniklerde eklenerek, bireyler üzerinde olumlu yansımaları olduğu görülmüştür. Geçmişin bilgi birikimleri kişinin sanatsal ve bilimsel olarak gelişmesine tartışılmaz bir fayda sağlamıştır.

Sanat eğitiminin amacı, sanatın tasarım ve edinilen ilkelerden hareketle gerçekliği sorgulamak ve tüm sorguladıkları hakkında bir yargıya varıp yeni bir ürün ortaya koymaktır. Ortaya konan araştırma kapsamında Leonardo Da Vinci'nin kullandığı yöntem ve teknikler açıklığa kavuşturulmaya çalışılmış, bu teknik ve yöntemler sanat bilimi ve eğitim çatısı altında birleştirilmeye çalışılmıştır. Bunun yanında sanatın tarihsel gelişimini kavranması, geçmişle günümüz arasında bağlantı kurmada, sanatsal yöntem ve tekniklerin öğrenilmesinde, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde ve eleştirel bir bakış açısıyla sorgulamaya yönelik düşüncelerin oluşması gerçekleşmesi sağlanacaktır. Özellikle anatomi alanında ve tıbbi ilistirasyon alanında yan dal olarak resim eğitimi alan bireylerin yüksek lisans yapmalarını sağlayacaktır.

Bu düşünceyle varılan sonuç ünlü sanatçı Leonardo Da Vinci'nin eserlerini kopya etmek, onun kullandığı yöntem ve teknikleri kullanmak bireyin sanatını gerçekleştirmesinde en önemli kaynaktır.

5.2 Tartışma

Eğitim, toplumundan ayrı olarak düşünölebilecek bir süreç değildir. Toplum var olduğu sürece eğitimde her zaman var olmak zorundadır. Toplumlar içerisinde her şey bir süreklilikten ibarettir. Bu süreklilik içerisinde eğitimde nitelik olarak değişebilmekte, yeni yöntem, amaç ve anlayışlar yönünde kendini yenilemek durumundadır. Bunun yanında eğitim toplumun ihtiyaçlarına ve beklentilerine cevap vermek zorundadır. Eğitim sayesinde bir toplumun binlerce yıllık mirası gelecek kuşaklara aktarılabilir. Toplumun hazır kurallarına, kurumlarına ve genel yapısına uyan bireyler yetiştirmek birincil amaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da eğitimciler tarafından verilmektedir. Toplumsal kurallara uyan bireyler yetiştirmek genel amaçtır fakat insanın toplum içerisindeki konumu gün geçtikçe değişime uğramaktadır. İnsan birey olarak düşünölmüş ve her yönü ile eğitilmesi gereken bir bütün olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir bütün olarak düşünölen insan, yetenekleri yetileri de düşünölen bunların en iyi şekilde ortaya çıkarılması için çaba sarf edilmiştir. Birey bu süreçte pasif olmaktan çok aktif olması tercih edilmiş olunmalı ve hazır bilgiyi almaktan çok bunu nasıl kullanabileceği, geçmiş ve şu anki içinde bulunduğu durumu bağdaştırıp yeni adımlar atması gerektiğinin bilincinde olması gerekmektedir.

Sanat eğitiminde belli başlı uygulama yapılabilecek alanlar oldukça fazladır. Bu süreçte kişiler bireysel olarak kendi çabalarıyla ürünler ortaya çıkarabilir. Sanat eğitimi alan bireyler, sanat eğitimi aldıkları atölyelerde dar sınırlı çerçevenin dışına çıkarak daha özgür bir ortamda kendini daha rahat ve özgür hissederek çalışmalar yapabileceklerdir. Birey bunu yaparken geçmişin bilgi birikiminden faydalanabilir, çeşitli yöntem ve teknikleri de kullanarak kendine özgü yeni çalışmalar ortaya koyabilir. Birey böylelikle kendini ve çevresini daha iyi tanıyabilir. Buda onun topluma karşı sorumlu bir birey olarak yetişmesini sağlayabilmektedir. Araştırılan konu kapsamında bireylerin, İki boyutlu bir yüzeye usta sanatçı Leonardo Da Vincinin kullandığı yöntem ve teknikleri de kullanarak yeniden resmetme yoluyla sanatsal unsurları da öğrenerek çalışmalar ortaya koyma çabası sarf etmelidirler. Bu çalışmada Leonardo Da Vinci'nin yaşadığı dönem olan Rönesans döneminin verilmesi ve ardından sanatçının hayatı ve çalışmalarıyla bir bütün olarak incelenmesinin sebebi bu yüzdendir. Sanat eğitimi alan birey o dönemin şartlarını da

düşünerek tüm bunları bir bütün olarak değerlendirip bir çaba içerisine girmesi gerekmektedir.

5.3 Öneriler

Araştırmacılara yapılacak öneriler;

a) Leonardo Da Vinci'nin kullandığı yöntem ve tekniklerin sanatçı tarafından nasıl kullanıldığı ile ilgili kaynak taraması yapılmış olup bu taramada daha çok kapsamlı bilginin elde edilmesi için yabancı kaynaklarında taranması gerekmektedir.

b) Sanat eğitimi alan bireyin figür ağırlıklı çalışmalarda kullanılan yöntem ve tekniklerin özgün bir ürün olma yolunda kolay yoldan amaca ulaşması değil, geçmiş ve şimdiki zamanla bir köprü kurup özgün sanatsal yapıtlar üreten bireyler yetiştirilmesi amaçlanmalıdır.

c) Geleneksel Sınıf ortamında verilen sanat eğitiminde birey kendini daha dar bir kalıp içerisinde hissetmesine sebep olmaktadır. Bu sebeple öğrencinin doğa ile iç içe olabileceği ve gözlemler yapabileceği yerlere çıkarılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akyürek E. (1994). *Ortaçağ'dan yeniçağ'a felsefe ve sanat*, İstanbul: Yayınevi
- Alatlı, A. (2011). *Batiya yön veren metinler III*. İstanbul: Kapadokya yayınları.
- Altinkurt, L. (2005). Türkiye'de sanat eğitiminin gelişimi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(12), 125-36.
- Altuna, S. (1970). *Büyük ressamlar hayatlar ve eserleri*, (İkinci baskı). İstanbul: Hayat kitapları.
- Avcı, S. (2013). Fügenle desen çizmek, *Akdeniz Sanat Dergisi*(13), 0-0
- Avcı, S. (2018). Günümüz sanat eğitiminde sanat anatomisi dersi. *Yedi Sanat Tasarım ve Bilim Dergisi*(20), 25-37.
- Barnard, M. (2002). *Sanat tasarım ve görsel kültür* (Çev. G. Korkmaz) Ankara: Ütopya Yayınları.
- Beksaç, E. (1995). *Avrupa Sanatı'na giriş*, İstanbul: Engin Yayıncılık.
- Beksaç, E., ve Akkaya, T. (1990). *Avrupa resim sanatı*, İstanbul: Arkoloji ve Sanat Yayınları.
- Bigalı, Ş. (1999). *Resim sanatı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,
- Bloch, E. (2010). *Rönesans felsefesi* (Çev., Hüseyin Portakal). İstanbul: Cem Yayınları.
- Buğra, A.C. (2006). *Sırların efendisi*, İstanbul: Akis Kitap Yayıncılık.
- Burke, P. (2003). *Avrupa'da rönesans merkezler ve çeperler* (Çev., Uygur Abacı). İstanbul: Literatür yayınları.
- Burke, P. (2003). *Avrupa'da rönesans*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Capra, F. (2009). *Da Vinci'nin bilimi* (Çev., Kıvanç Tanrıverdi). İstanbul: Kolektif Optimist Yayın Dağıtım.
- Çörekçioğlu H. (1997). *Rönesans'ta büyü ve bilim ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, W., J. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri* (Çev. Ed., Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir, 3. bs.). Ankara: Siyasal Kitapevi. 97.
- Dereköy, S. (2013). Rönesans aslında bir reendülüsans mı?, *Uluslararası Sosyal Bilgiler Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 6 Sayı: 26.
- Elitok, Z. (2015). *Xv-xvi yüzyıl resim sanatında rakursi*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Sanat Eğitimi Ana Sanat Dalı, Erzurum.

- Erol, C., ve Aytekin, C . (2016). Üniversite öğrencilerine yönelik desen bilgisi başarı testinin geliştirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi* (8), 1-12.
- Erzen, J. N.(1997). Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi (Cilt: 2). İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Eser, B. (2013). *Görsel sanatlarda (resimde) renklerin dili*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı, İstanbul.
- Eyüboğlu, B. R. (1986). *Resme başlarken*. Ankara: Bilgi Yayıncılık.
- Frisch T.G. (1987). *Gothic art 1140-c.1450: sources and documents*, Kanada: Medieval Academy of America.
- Gaarder, J. (2011). *Sofi'nin dünyası, felsefe tarihi üzerine bir roman* (Çev., Sabir Yücesoy). İstanbul: Pan yayıncılık.
- Gelb M. J.(1999). *Leonardo Da Vinci gibi düşünmek* (Çev.,Tuncer Büyükonat). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Gençaydın, Z. (1990). *Ortaöğretim kurumlarında resim-iş öğretimi ve sorunları*. Ankara: Türkiye Eğitim Derneği Yayınları.
- Glesne, C. (2015). *Nitel araştırmaya giriş* (Çev., Ali Ersoy ve Pelin Yalçınoğlu 5. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gombrich E. H. (1999). *Sanatın öyküsü*. (Çev., Erol Erduran ve Ömer Erduran). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gombrich, E. H. (1999). *Sanatın öyküsü* (2. Baskı) Hong Kong: Remzi kitabevi.
- Gombrich, E.H. (2004). *Sanatın öyküsü* (Çev.,Erol Erduran ve Ömer Erduran). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gökay, M. (1998). *Birleştirilmiş Sanat eğitimi yöntemine göre ilköğretim 2. basamağında sanat eleştirisinin uygulanması ve sonuçları*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güvemli, Z. (1964). *Büyük ressam ve heykeltıraşlar*. Ankara: Varlık Yayınları.
- Hollingsworth, M. (2009). *Dünya sanat tarihi*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Itten, J. (1967). *Design and form*. london: Hudson Press.
- İpşiroğlu, M., G. ve Eyüpoğlu, S. (1946), *Avrupa resminde gerçek duygusu*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Kemp, M. (2007). *Leonardo* (Çev., Handan Balkara). Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.
- Kınay, C. (1993). *Sanat tarihi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kocaman R. (1988). *Batı'da hümanizmin doğuşu*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Krausse, A. C. (2005). *Rönesans'tan günümüze resim sanatının öyküsü*. (Çev., D. Zaptcioğlu). Almanya: Literatür Yayıncılık. 114.

- Labno, J.(2012). *Rönesans ayrıntıda sanat*. Çin: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- MEB, T. C. (2009). *Görsel sanatlar dersi (1-8. sınıflar) öğretmen kılavuz kitabı* (2. baskı). Ankara: MEB.
- MEB. (2012). *Güzel sanatlar ve spor liseleri desen çalışmaları ders kitabı* (11. sınıf). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Memoğlu, S. (2014). *Başyapıt imgelerin günümüz sanatındaki yorumları*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Erzurum.
- Panofsky E. (2004). Bir insani bilim olarak sanat tarihi. sanat dünyamız. *Yapı Kredi Yayınları Dergisi*, sayı: 91, 101-111.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative research and evaluation methods*. CA: Sage Publications.
- Pırenne, H. (1982) *Ortacağ kentleri* (Çev.,Sadan Karadeniz). İstanbul: Dost Yayınları.
- Little, S. (2008). *Sanatı anlamak*. İstanbul: Yem yayınları.
- Rona, Z. (1993). Perspektif. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*. (Cilt.2). İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- San, İ. (1982). *Sanatsal yaratma ve çocukta yaratıcılık* (1.Baskı). Ankara Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Sarton, G. (1952). *Da Vinci, l. e. o. n. a. r. d. o. Leonardo Da Vinci* (Çev., Yavuz Unat). Dört Öge. (2), 11-36.
- Smith, P. (2010). *Rönesans ve reform çağı*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Symonds J.A. (2005). *İtalya'da Rönesans, Rönesans'ın serüveni* (Çev., Nurettin Pirim). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Symonds, J.A. (2005). *İtalya'da Rönesans*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şahan, M., ve Özsoy, V. (Eds) (2009). Çok alanlı sanat eğitimi yönteminin ilköğretim 6. sınıf resim-iş dersinde öğrenci tutumuna etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 205, 227.
- Tansuğ, S. (2004). *Resim sanatının tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Teber, Ş. (1995). *Doğanın insanlaşması*. İstanbul: Sorun Yayınları.
- Topdemir, H. G. (2002). *Bilim, bilim tarihi ve felsefe ilişkisi üzerine. Düşünen Siyaset* I. Sayı: 16
- Topdemir, H. G. (2012). *Leonardo Da Vinci'nin optik çalışmaları*. Dört Öge, (2), 37-50.
- Turani, A. (1992). *Dünya sanat tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Turani, A. (2010). *Dünya Sanat Tarihi* (14. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Turani, A. (2010). *Dünya sanat tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi

- Turani, A. (1981). Sanat Tarihi Ansiklopedisi. (Cilt: 2). İstanbul: Görsel Yayınları.
- Türe, N. (2007). *Eğitimde ve öğretimde bir araç olarak görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere sağladığı katkılar*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- TDK. (1979). Türkçe Sözlük (Genişletilmiş Baskı). Ankara: TDK.
- Türkdoğan, G. (1981). *Sanat eğitimi yöntemleri*. Ankara: Ayyıldız.
- Vasari, G. (2013). *Sanatçıların hayat hikâyeleri* (Çev., E. Göktepe). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Walther, I.F. ve Suckale, R. (2002). *Masterpieces of western art: a history of artın 900 individual studies from the gothic to the present day, Taschen, Köln*.
- White, M. (2001). *Leonardo ilk bilgin* (Çev., Ahmet Aybars Çağlayan). İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Wollflin, H. (1995). *Sanat tarihini temel kavramları* (Cev., Hayrullah Ors). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yaşar, N. (2005). Yağlı boya resimleme yönteminin iki temel dal: Flaman ve İtalyan resimleme yöntemleri. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*(41), 123-134.
- Yaşar, N. (2010). *Rönesans döneminde dinsel konulu resimde kompozisyon*. (Sanatta Yeterlilik), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Yetkin, K. S. (1968). *Büyük ressamlar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yetkin, K. S. (1968). *Leonardo Da Vinci'nin sanatı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A., Çıkmaç, S., ve Mesut, R. (2005). *Türk erkeklerinde Leonardo çemberi ve üst ekstremite ile ilgili oranlar*. *Balkan Medical Journal*(3), 137-141.
- Zirpolo, L.H. (2008). *Historical Dictionary of Renaissance Art*. Toronto The Scarecrow Press,